

**ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA
V PRAZE
FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
KATEDRA EKOLOGIE KRAJINY**

**Porovnání změn historického využití krajiny
Sokolovska na základě mapových podkladů**
Diplomová práce

Radka Zemanová

Vedoucí práce: Mgr. Barbora Engstová, Ph.D.
Konzultant: RNDr. Ivana Trpáková

2011

Česká zemědělská univerzita v Praze
Katedra: Katedra ekologie krajiny

Fakulta životního prostředí
Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

pro: Radka Zemanová
obor: Regionální environmentální správa

Název tématu: Porovnání změn historického využití krajiny Sokolovska na základě
mapových podkladů

Název tématu v anglickém jazyce: Comparison of historical land use changes in selected
areas based on old maps (Northern Bohemia)

Zásady pro vypracování:

Práce se bude zabývat porovnáním vybraných katastrálních území v minimálně třech časových řezech.

Hlavním zdrojem budou různé mapové podklady a historické katastry. Výsledkem budou mapové výstupy znázorňující změny v krajině. Data o využití krajiny (land use) z jednotlivých období budou statisticky zpracována a vzájemně porovnána. První časový řez bude pro 18. století a jako zdroj popisu bude použit Tereziánský katastr. Navazovat bude 19. století, kde využitý zdroj bude stabilní katastr tzv. Císařské otisky. Následující řezy pokračují do současnosti.

Naše zájmové území je Sokolovsko, kde probíhala ve dvacátém století povrchová těžba uhlí, která významně ovlivnila a přetvořila krajinu. Vybraná katastrální území jsou reprezentativní pro danou oblast a obsahují přetěžené i zachovalé části krajiny.

Rozsah grafických prací: mapy, tabulky a grafy (celkový rozsah 10 stran)

Rozsah průvodní zprávy: 50 stran

Seznam odborné literatury:

Bumba J., 2007: České katastry od 11. do 21. století. – Grada Publishing, a.s., Praha.

Culek M. (ed.), 1996 Biogeografické členění České republiky, Enigma Praha

Lipský, Z. 2000. Sledování změn v kulturní krajině, Ústav aplikované ekologie ČZU, Kostelec nad Černými lesy.

Mackovčín, P. 2009. Land use categorization based on topographic maps. Acta Pruhoniana, 91, 5-13.

Sklenička, P. 2003, Základy krajinného plánování. Naděžda Skleničková. Praha

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Barbora Engstová, Ph.D

Konzultant diplomové práce: RNDr. Ivana Trpáková

Datum zadání diplomové práce: 27.6.2010

Termín odevzdání diplomové práce: 30.4.2011

L.S.

.....
Vedoucí katedry

.....
Děkan

V Praze dne .....

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením Mgr. Barbory Engstové, Ph.D., a že jsem uvedla všechny literární prameny, ze kterých jsem čerpala.

V Praze 29.4.2011

Radka Zemanová

Poděkování

Velké poděkování patří mé vedoucí diplomové práce Mgr. Barboře Engstové, Ph.D. za připomínky, odborné vedení a ochotu pomoci s řešením problémů. Druhé a největší díky patří mým rodičům, kteří se mnou měli trpělivost, podporovali mě během celého studia, poskytli mi zázemí a měli pochopení pro nedostatek mého volného času. Děkuji zejména tatínkovi, který mi pomáhal s hledáním zdrojů a řešením technických problémů všeho druhu. Dále děkuji svému příteli Zdeňkovi, který se mnou celou práci pročetl a kontroloval a svými připomínkami mě přinutil mnoho věcí vylepšit.

V Praze 29.4.2011

Radka Zemanová

Abstrakt

Při studiích mnoha aktuálních témat musíme vycházet z historie. V rámci studia historie krajiny můžeme využívat mnoho písemných i grafických zdrojů. Stěžejním zdrojem této práce jsou historické mapy. Podle nich jsem vytvořila ke každému ze šesti vybraných katastrálních území na Sokolovsku tři nebo čtyři mapy znázorňující vývoj krajiny od stabilního katastru (1842) do roku 1960. Výsledky jsem porovnávala v rámci katastrálního území – porovnání časových řezů mezi sebou. Vývoj průměrné velikosti plochy a zastoupení ploch ve vybraných kategoriích jsem porovnávala i mezi jednotlivými katastry.

Ukázalo se, že průměrná velikost ploch se v mapovaném období zvětšovala a že katastrální území neměla jednotný vývoj z hlediska využití půdy.

Abstract

We have to result from history during studies of many actual themes. In terms of a landscape history study many written or graphic sources can be used. Old maps were taken as a fundamental source for the thesis. In accordance with them, three or four maps describing landscape development from Stable Cadastre (1842) to 1960, were created to every of six chosen cadastral unit in Sokolovsko area (North Bohemia). Results were compared within cadastral unit – a comparison of time cuts. Advancement of average plots' size and of plots distribution in chosen categories was observed within different cadastral units. It showed up, that the average size of plots increased and that the cadastral units didn't have unified development from the land use point of view.

Klíčová slova

Katastrální mapy, historické mapy, Sokolovsko, využití krajiny (land use), těžba uhlí.

Obsah

1.	Úvod.....	9
2.	Cíle práce	10
3.	Hypotézy	11
4.	Proč studovat krajinu narušenou těžbou	12
4.1.	Krajina.....	12
4.2.	Změny v krajině a těžba	13
5.	Využití map k studii krajiny.....	14
5.1.	Historické mapové podklady v ČR	16
5.1.1.	Tereziánský katastr.....	16
5.1.2.	Stabilní katastr.....	17
5.1.3.	Vojenské mapování.....	17
6.	Využití GIS pro práci se starými mapami.....	19
7.	Metodika	20
7.1.	Výběr území	20
7.2.	Použité materiály.....	21
7.3.	Textová analýza	22
7.4.	Mapová analýza	22
7.4.1.	Porovnání Land use.....	23
7.5.	Fotodokumentace	25
8.	Charakteristika území.....	26
8.1.	Přírodní charakteristiky.....	26
8.1.1.	Klimatické poměry.....	26
8.1.2.	Reliéf.....	26
8.1.3.	Geologie	26
8.1.4.	Flóra	27
8.1.5.	Fauna.....	27
8.2.	Kulturní a historické charakteristiky.....	28
8.2.1.	Historie osídlení	28
8.2.2.	Historie využití krajiny	28
9.	Historická charakteristika katastrů.....	30
9.1.	Vysvětlení použitých pojmů	30
9.2.	Dolní Chodov	31
9.3.	Chlum Sv. Máří (Chlum nad Ohří)	32
9.4.	Královské Poříčí - Alberof (Alberhof) a Milře (Kohling)	35
9.5.	Loket (Elbogen)	38
9.6.	Mezihorská.....	41
9.7.	Nové Sedlo (u Lokte).....	42
10.	Porovnání land use v jednotlivých katastrálních územích	44
10.1.	Dolní Chodov – vývoj od poloviny 19. st.....	44
10.2.	Chlum Sv. Máří.....	44
10.3.	Královské Poříčí.....	45
10.4.	Loket	45
10.5.	Mezihorská.....	46
10.6.	Nové Sedlo	46
11.	Vývoj počtu obyvatel v letech 1869 - 2001	47
11.1.	Chodov	47
11.2.	Chlum Svaté Máří	48
11.3.	Královské Poříčí.....	49

11.4.	Loket	50
11.5.	Nové Sedlo	51
12.	Porovnání vývoje mezi katastry	52
12.1.	Porovnání z hlediska průměrné velikosti plochy	52
12.2.	Porovnání z hlediska procentuálního zastoupení vybraných kategorií v katastrálním území	53
12.2.1.	Pole	53
12.2.2.	Louky	54
12.2.3.	Lesy	55
12.3.	Potvrzení/vyvrácení hypotéz	57
12.3.1.	Na sledovaném území ubylo zemědělských ploch, především polí ve všech vybraných katastrálních územích	57
12.3.2.	Na celém území Sokolovska výrazně přibylo ploch lesů	57
13.	Diskuse	58
14.	Závěr	60
15.	Seznam použité literatury	61
16.	Přílohy	67

1. Úvod

Stejně jako se lidé vrací ke svým kořenům, hledají své předky v historii a sestavují rodokmeny. Dívají se lidé i do minulosti svého prostředí. Stejně jako se učíme z chyb z minulosti, můžeme se dozvědět mnohé o fungování krajiny kolem nás z rekonstrukce jejích již zmizelých tváří.

Prací, které se zabývají vývojem krajiny je mnoho. Nejčastějším grafickým zdrojem v našich podmínkách jsou mapy stabilního katastru. Tyto mapy mají mnoho výhod, např. jsou volně dostupné, digitalizované, zachycují území celé České republiky v jednom období. V této práci budou využívány různé historické katastrální mapy. Počínaje málo využívaným tereziánským katastrem, který neobsahuje mnoho map, ale nalezneme v něm cenná historická data a různé socioekonomické údaje. Jako zdroj poslouží i staré katastrální mapy, které jsou sice různorodé a nemapují jednotná období, ale o to zajímavější jejich použití může být.

V této práci se chci zaměřit zejména na využití historických katastrálních map, proto nebudu ke zpracování využívat žádné letecké snímky. Z map a doplňkových zdrojů sestavím analýzu vybraného území skládající se z několika časových řezů a výsledky mezi sebou porovnáám.

Práce by měla sloužit jako podklad pro práci v grantu: Nové přístupy umožňující výzkum efektivních postupů pro rekonstrukci a asanaci devastovaných oblastí – MŠMT (NPV2) 2008-2011 (2BO 8006 SP2), řešeném Katedrou ekologie krajiny FŽP ČZU v Praze.

2. Cíle práce

1. Vytvořit historický obraz krajiny, zaměřený na období jednotlivých časových řezů.
2. Pro každý katastr vytvořit mapu znázorňující změny v krajině minimálně ve třech časových řezech.
3. Zpracovat data o rozlohách funkčních ploch a porovnat stav využití krajiny v daných časových řezech a mezi jednotlivými katastrálními územími.

Obraz krajiny

Pro vykreslení podoby krajiny v minulosti budu využívat časové řezy z různých historických období. Časová vzdálenost mezi řezy je dána dostupnými zdroji, proto se může i podstatně lišit. První *časový bod* bude bez mapy a je jím 18. století, kdy vzniká Tereziánský katastr. Navazující časový řez bude vycházet ze stabilního katastru a znázorní stav v polovině 19. století. Následující časové řezy budou pokračovat do současnosti, aby znázornily změnu krajiny před povrchovou těžbou uhlí a po ní.

Mapa se změnami v krajině

Pro každé z šesti vybraných katastrálních území bude vytvořena mapa znázorňující změny využití krajiny ve vybraných časových řezech. Tato mapa bude grafickým znárodněním směru, kterým se krajina vyvíjela od 18. století a jaký vliv na tento směr měla těžba samotná.

Zpracování dat

K porovnání dat bude vytvořena tabulka s hodnotami rozloh vybraných funkčních ploch (rozlohy lesů, luk, polí...) pro každé období. Kategorie funkčních ploch bude pravděpodobně třeba upravit, aby se jejich názvy a rozdělení sjednotily. Vývoj krajiny by mohl dokreslit i případný graf, znázorňující příbytky a ústupy typů daných funkčních ploch.

3. Hypotézy

- Na sledovaném území ubylo zemědělských ploch, především polí ve všech vybraných katastrálních územích.
- Na celém území Sokolovska výrazně přibylo ploch lesů.

Úbytek zemědělské plochy

První časový řez je umístěn do poloviny 18. století, kdy za vlády Marie Terezie vznikl tereziánský katastr. V této době zemědělské pozemky obklopovaly všechna města a vesnice. Současné zemědělství má díky využití techniky a hnojiv mnohem větší výnosy na stejné ploše než tomu bylo dříve. Proto se dá předpokládat, že těžko přístupná, špatně obdělávatelná nebo málo výnosná pole nahradily plochy s jiným využitím.

Rozšíření zalesněných ploch

Lesnatost České republiky byla v 18. století mnohem nižší než v současnosti, pohybovala pod 25% (www.uhul.cz). Všechny přístupné plochy se v této době využívaly pro potřeby zemědělství. Během 200 let, které tato práce mapuje proběhlo mnoho změn. Zvětšil se podíl zastavěné plochy a lesy se rozrostly na současných 33,5% z rozlohy ČR, často právě na úkor zemědělských ploch. Proto předpokládám, že plochy lesů se budou ve všech katastrálních územích zvětšovat

4. Proč studovat krajinu narušenou těžbou

4.1. Krajina

Krajina je všude kolem nás. Je to důležitá součást našeho života. (Poštolka 2007). Krajina je velmi široký pojem, který se nelehce určuje jednou poučkou. Podle různých hledisek máme i různé definice:

Hledisko	Definice
<i>Obecné</i>	Vizuálně vnímatelný topografický celek s výraznými společnými rysy.
<i>Geografické</i>	Geneticky stejnorodý územní celek uvnitř přirozených hranic s určitou strukturou a s určitým charakterem vzájemných vztahů jednotlivých uvažovaných složek.
<i>Ekologické</i>	Soubor ekosystémů na určitém území, které jsou k sobě v určitých interakcích.
<i>Demografické</i>	Území obývané určitou populací lidí, která má společné demografické znaky.
<i>Historické</i>	Území, které se po určitou dobu vyvíjelo politicky i kulturně stejně.
<i>Ekonomické</i>	Území, které prodělalo určitý hospodářský vývoj a má do budoucna sloužit určitému hospodářskému zaměření.
<i>Urbanistické</i>	Území, které by se mělo zahrnovat do komplexní úpravy určitého životního prostředí (aglomerace, soubor aglomerací).
<i>Hygienické</i>	Území s vymezenými podmínkami pro člověka.

(Milerski 2005)

Krajina se skládá ze dvou složek – přirozené a kulturní (Gojda 2002). První část tvoří přírodní a přírodě blízké prvky či systémy. Do druhé části řadíme kulturně historické dědictví, jako jsou stavby, technická zařízení a antropogenní zásahy do krajiny (Poštolka 2007). Česká krajina patří k významným součástem evropského kulturního a přírodního dědictví. Řadí se sem nejen díky své bohatosti a rozmanitosti biotických a abiotických částí, ale i díky svým socioekonomickým a historickým prvkům (Romportl 2005).

V průběhu lidské historie člověk krajinu přetvářel a upravoval podle svých potřeb (Maliniak et Olah 2008). Evropa má dlouhou historii ve využívání krajiny (land use), která sahá od pravěku do současnosti (Vos et Meekes 1999). S měnícími se požadavky na styl života se změnilo i využití krajiny a její celkový ráz (Maliniak et Olah 2008). Způsoby šetrného využití krajiny z minulosti nejsou v rámci naší rozvinuté ekonomiky možné. Čelíme tedy otázce: Jak je možné udržet starý způsob využívání krajiny do budoucna (Vos et Meekes 1999)?

4.2. Změny v krajině a těžba

Vývoj krajiny nezapisují jen lidé do svých kronik, ale pamatuje si ho i samotná krajina. Díky kumulativní schopnosti času se tvoří a uspořádávají různá krajinná období a vzniká tak zápis dějin, jejichž nosičem jsou struktura a uspořádání jednotlivých vrstev krajiny (Trpák et Trpáková 2007). Celková přeměna krajiny je odborníky nazývána jako „ztráta paměti krajiny“ (Sklenička 2007). Příkladem takto přeměněné krajiny jsou i hnědouhelné doly v oblasti severních Čech, kde je otisk lidské činnosti nepřehlédnutelný. „Z hlediska času je tato krajina otevřenou knihou, jejíž strany a kapitoly jsou obráceny a zpřeházeny.“ (Beneš et Brůna 1994). Při představě, že v roce 2005 bylo v České republice 1004 důlních prostor s celkovou plochou 1 480 km² (což jsou 2% území státu) a že téměř 90% minerálních zdrojů v České republice je extrahovány z povrchových dolů, vidíme, jak velký vliv má těžba na naši krajinu (Smolová et Ptáček 2006).

Těžbou vznikne krajina “beze stop“ našich předků, kde mnohdy začínají teprve půdotvorné procesy. Abychom krajině navrátili základní krajinné funkce, ozelenili ji a přivedli k životu, musíme jí přidat velké množství dodatkové energie (Trpák et Trpáková 2002).

Pokud chceme i v případě ztráty paměti krajiny porozumět jejímu vývoji, je třeba nahlédnout do minulosti pomocí písemných a grafických podkladů, jako jsou staré mapy, malby, letecké snímky a fotografie (Brůna et Křováková 2005a).

Zejména historická geografická zobrazení krajiny jsou často základem pro rekonstrukci krajiny poničené lidskou činností (Rumsey et Williams 2002). Zvláště v případě přetěžené krajiny nám mapové prameny přináší informace, které není možné jinak získat (Brůna et Křováková 2006).

Pomocí historických zdrojů můžeme vytvořit analýzu krajiny, která zkoumá podoby krajiny v minulosti a vlivy dřívějšího hospodaření na současné krajinné funkce (Brůna et Křováková 2005a). Zároveň nalezneme nejvýznamnější ekologické prvky krajiny, kterými jsou plochy, u nichž během sledovaného období nedošlo k významným kvalitativním změnám (změnám land use) (Sklenička 2007).

5. Využití map k studii krajiny

Evropská krajina se dramaticky změnila během 20. st. Obecně platí, že rychlé změny v krajině jsou způsobeny intenzivním využíváním zemědělské půdy a častějším stěhováním lidí z venkova do měst. Snížení rozmanitosti tradičních prvků krajiny působí negativně na biologickou i kulturní hodnotu krajiny. Krajina je stěžejní pro náš život, a proto bychom se o ni měli zajímat a studovat ji (Hamre et al. 2007).

Změny krajiny v minulosti je možné studovat na základě porovnání zachovalých kartografických podkladů (Boltižiar et Olah 2008). Mapa je statický objekt reprezentující krajinu, která je dynamická a stále se mění. Proto při porovnání změn v krajině pomocí map se snažíme rozlišit skutečné změny od nepřesností v mapě (Vuorela et al. 2002). Staré mapy jsou nejvýznamnějším zdrojem informací o naší krajině (Cajthaml et Krejčí 2008). Nesou informace významné i bezcenné. Jejich hodnota je v obrazu, který zachycují. Ukazují nám tvář krajiny v době vzniku mapy (Brůna et Křováková 2006), tedy před velikými lidskými zásahy jako např. před stavbami přehrad, rozrůstáním měst, budováním silnic nebo těžbou (Cernajsek et Pošmourný 2002). Často obsahují informace, které v žádném jiném zdroji nenalezneme (Rumsey et Williams 2002). Jsou v nich zakreslené staré lomy a šachty, ložiska nerostů, geologické výchozy, svatá místa, boží muka a jiné prvky, které nám dokreslí reliéf historické krajiny (Cernajsek et Pošmourný 2002). Reprezentují svou dobu a zachycují postoje svých tvůrců (Rumsey et Williams 2002).

Každá mapa se liší svým zpracováním, uspořádáním a obsahem (Hradecký 1956). Pokud jsou mapy zpracovány dostatečně podrobně a přesně, je možné srovnat jimi zobrazenou krajinu v různých časových řezech, čímž zdokumentujeme vývoj krajinných prvků přírodních (např. vodních toků) nebo antropogenních (silniční síť, osídlení) (Cajthaml et Krejčí 2008). Tento pohled do minulosti nám také může pomoci při odhadu reakce krajiny na změnu jejího využití (Brůna et Křováková 2008). Proto geografická historická data hrají důležitou roli i v managementu krajiny (Hwang et Huang-Chen 2009) a využívají se i při různých studiích.

Krajino-ekologický výzkum vývoje krajiny s použitím historických podkladů zaznamenal v České republice i na Slovensku během posledních let výrazný vzestup (Maliniak et Olah 2008). Významnost historických map dokazuje i fakt, že Rakouský spolkový geologický ústav ve spolupráci s Českou geologickou službou navrhl

rekonstrukční mapování spolu s katalogizací a inventarizací historických map jako projekt Evropské unie (Cernajsek et Pošmourný 2002).

V krajinných studiích byly mapy využity pro různé účely, např. pro analýzy změn land use, land cover a změn v zastavěném území. Změny v land-cover hrají hlavní roli ve změnách krajiny v dané oblasti. Charakter land cover můžeme zjišťovat dvěma způsoby. Jedním z nich je právě pomocí map, druhý využitím dálkového průzkumu země (Verburg 2009).

V České republice nám mapy z doby před regulací hlavních českých toků ukazují zaniklé meandry a koryta řek. Mohou se tak stát podkladem pro revitalizaci toků (Gojda 2002). I v zahraničí jsou historické mapy při studiu krajiny hojně využívány. V jižním Německu proběhla studie využití pozemků (pozemek byl základní jednotkou) podle katastrálních map od roku 1890 (Bender et al. 2005). V mnoha zemích nalezneme různá mapová díla, která představují velký potenciál pro popis vývoje krajiny (Vuorela et al. 2002). Zajímavé soubory historických map mají i ve skandinávských zemích. Příkladem může být norská katastrální mapa z roku 1865, která byla využita pro studium oblasti Ornes v Lustrafjorden (Norsko). Tato katastrální mapa obsahuje podrobné informace o land cover, lineárních prvcích jako jsou silnice, valy, chodníky, zdi, ploty a vodoteče ale i o menších součástích krajiny jako jsou mohyly. Písemný protokol mapy obsahuje informace o vlastnících a výnosech půdy (Hamre et al. 2007). Další mapy sloužily jako zdroj např. ve finské studii ostrova Ruissalo (Finsko), kde bylo zkoumáno historické využití půdy. Podkladem bylo 9 různých map z let 1690 až 1998 (Vuorela et al. 2002). V jižním Švédsku posloužily historické mapy z let 1850 až 1900 k výzkumu trvalé travní rostliny *Succisa pratensis* (Herben et kol. 2006).

Studie ukazují, že prostorové sladění map je složité. Často můžou být matoucí změny názvů apod. Proto je vhodné k analýzám změn v krajině využívat podpůrné informace z jiných, např. písemných zdrojů (Vuorela et al. 2002).

Kromě map se často pro studie krajiny používají letecké snímky (Boltížiar et Olah 2008). Například v Estonsku v oblasti Alvar proběhla studie vegetace založená na kombinaci map a leteckých snímků (Pärter et al. 1999). Velkou výhodou snímků je, že odhalují i krajinu v odlehlých místech či v nepřístupném terénu (Boltížiar et Olah 2008). Letecké snímky však v této práci používány nebudou.

5.1. Historické mapové podklady v ČR

Krajino-ekologický výzkum vývoje krajiny s použitím historických podkladů zaznamenal v České republice i na Slovensku během posledních let výrazný vzestup (Maliniak et Olah 2008).

Historické mapy v ČR

Krajina a její vývoj jsou v České republice sledovány v průběhu posledních 220 let (Lipský 2002). V této době došlo k několika státním mapováním, která pokryla celé území našeho státu. Tato mapování jsou považována za nejvýznamnější historické zdroje informací o naší krajině (Cajthaml et Krejčí 2008).

Pro vyhodnocení vývoje krajiny jsou využívány tyto zdroje:

- Berní rula zachycující stav využívání krajiny v letech 1654 - 56
- Tereziánský katastr český (1757)
- Stabilní katastr (1817 - 43)
- Mapy I., II. a III. vojenského mapování (1763 - 87, 1842 - 52, 1878)
- Mapy stabilního katastru 1:2880 (1817 - 43)
- Multitemporální letecké snímky od roku 1935 do současnosti
- Historická databáze využití půdy podle katastrálních území pro roky 1845, 1900, 1948 a 1990 (Lipský 2002)

5.1.1. Tereziánský katastr

Tereziánský katastr je nejstarším kompletním soupisem půdy na našem území. Jeho základem nejsou mapové listy, ale tabulkový soupis majetků a popis území. Je pro nás cenným zdrojem hospodářských, sociálních a kulturních dějin z poloviny 18. století. Nalezneme v něm informace nejen o rozlohách pozemků, ale i o jejich výnosech a o bonitě půdy (Hradecký 1956).

Tereziánský katastr se skládá ze dvou částí, dominikálního a rustikálního katastru. V dominikálním katastru jsou zapsány pozemky v držení šlechty a církve. Rustikální část mapuje zbylou poddanskou půdu. Tereziánský katastr původně sloužil jako podklad pro výběr daní. V současnosti má zejména pro historiky širší význam. Zejména díky komentářům, kterými jsou data v tabulkách doplněna (Zemanová 2009).

5.1.2. Stabilní katastr

Stabilní katastr vzniká v 1. polovině 19. století a je nejčastěji využívaným zdrojem pro analýzy krajiny v České republice. Jeho největší výhodou je podrobnost (je vypracován v měřítku 1:2 880), která nám umožní detailní sledování krajinné struktury a jejího historického vývoje (Lipský 2002). Odborná veřejnost ho řadí mezi nejznámější a nejvyužívanější prameny pro poznání dřívějšího charakteru krajiny (Hradecký 1956).

<http://geoportal.cuzk.cz/ukazky/male/COM.jpg>

Nejvhodnější verzí pro sledování krajinných změn jsou tzv. povinné císařské otisky (viz obr.). Jsou to kopie originálních map pořizovaných přímo v terénu, které zachycují stav krajiny v době mapování (tj. Čechy v letech 1826 – 1843 a Moravu a Slezsko 1824 – 1836) (Brůna et Křováková 2005b). Soubory originálních map stabilního katastru a povinných císařských otisků jsou uloženy jako archivní fond v Ústředním archivu zeměměřičství a katastru v Praze (Uhlířová 2002).

5.1.3. Vojenské mapování

I. vojenské mapování vznikalo v 2. polovině 18. století (Lipský 2002), na českém území v letech 1819-1858. Je to první soustavný vojenský geodetický průzkum, jehož mapové výstupy mají měřítko 1: 28 800 (Zimova et al. 2006).

Z našeho pohledu je období vzniku

I. Vojenského mapování dobře načasováno.

http://www.kacanovy.cz/admin/files/Image/Mapy/II.voj.map_velka.jpg

Zachycuje celé území našeho státu před začátkem průmyslové revoluce. Dalším přínosem je i jeho detailnost a podrobnost písemného operátu (Brůna et Křováková 2005b). Mapy obsahují důležitá kartografická znázornění, jako cestní síť, lokalizace sídel, povrchových vod a zejména lesů a stromů (skupin, alejí) jakožto krajinných struktur, které měly značný vojenský význam (Lipský 2002).

Mapy II. vojenského mapování jsou nejstaršími topografickými mapami, které je možné využít pro sledování vývoje krajiny (Cajthaml et Krejčí 2008). Důvodem

k mapování byla nízká kvalita I. voj. mapování. II. vojenské mapování (viz obr.) je velice přesné (Brůna et Křováková 2005b). Byla zde využita trigonometrická síť a měřítko 1:28 800 (Zimova et al. 2006). Díky podobnému zpracování I. a II. mapování můžeme lehce pozorovat změny v krajině, které nastaly během 50-100 let (Brůna et Křováková 2005b).

Barevné originály map z vojenských historických mapování jsou uloženy ve vojenském archivu ve Vídni. Díky grantovému projektu českého Ministerstva životního prostředí, který realizuje laboratoř geoinformatiky University Jana Evangelisty Purkyně, byly sady barevných výtisků těchto map zakoupeny (v letech 2001-2002) a transformovány do digitální podoby. Snímky z mapových listů z území České republiky můžeme nalézt na webových stránkách Laboratoře geoinformatiky na adrese www.geolab.cz (Zimova et al. 2006).

Třetí vojenské mapování dokumentuje dobu industrializace koncem 19. století. Je považováno za jeden z nejvýznamnějších zdrojů informací o krajině z této doby (Cajthaml et Krejčí 2008).

6. Využití GIS pro práci se starými mapami

Pravděpodobnost využití historických map jako zdroje byla v minulosti snižována jejich složitou přístupností a potřebou znalostí pro jejich čtení (Rumsey et Williams 2002). V současnosti je přístup a práce s historickými mapami zjednodušena digitalizací dat (Brůna et Křováková 2005a). Přístup k mapám by se ještě zjednodušil, kdyby se mapy pomocí vhodných programů propojily např. se serverem Google map (Hwang et Huang-Chen 2009). Velmi významné ulehčení nám také přináší využití geografických informačních systémů (Brůna et Křováková 2005a).

Geografický informační systém (GIS) lze obecně chápat jako jakýkoli informační systém, ve kterém jsou zpracovávána data (Jedlička 2010) a tvořeny databáze a analýzy. GIS pracuje s grafickou informací (bod, linie, polygon) a k ní váže informaci atributovou. Tato vlastnost umožňuje zpracování složitých dotazů, které se dříve řešily pomocí průsvitek nad mapou a složitých výpočtů (Štojdl 2009). Propojení prostorových a popisných informací nám umožňuje porovnávat data v různých časových řezech. Navíc nám tyto systémy nabízejí možnost vytvářet vlastní nová data pomocí analytických nástrojů a jednoduché srovnání s údaji získanými z jiných pramenů (Brůna et Křováková 2005a).

V současnosti je použití GIS standardem. Prvním krokem při zjednodušení práce se starými mapami je digitalizace analogových historických podkladů. Druhým krokem je jejich georeference (Maliniak et Olah 2008). Georeference je transformace digitálního tvaru mapového podkladu do souřadnicového systému (Uhlířová 2002). Nejvhodnějším systémem pro území ČR je všeobecně používaný S-JTSK. Posledním krokem pro efektivní využití starých map při výzkumu vývoje krajiny je zpřístupnění. Pro distribuci georeferencovaných dat ze starých map je vhodné využívat webové mapové služby WMS (Cajthaml et Krejčí 2008).

GIS vdechuje nový život historickým mapám, vysvobozuje je z jejich statické papírové podoby a dává nám možnost jednoduchého přenosu a prostor pro vlastní analýzy (Rumsey et Williams 2002). Například v Norsku (oblast Grinde) byla využita katastrální mapa z roku 1874, která s dalšími faktory, jako je sklon terénu a nadmořská výška, vytvořila 3D model krajiny (Domaas 2007).

7. Metodika

Metodický základ byl převzat z práce Strukturální změny krajiny ve vybraných obcích na panství Nové Hradý. Metodický postup použitý v této práci byl přizpůsoben.

- Trpáková, I., Trpák, P., 2003: Strukturální změny krajiny ve vybraných obcích na panství Nové Hradý - popis dle indikačních skic a dalších historických materiálů a prací; obec Byňov - kritické zpracování hospodaření na základě vyhodnocení údajů stabilního katastru a duplikátu stabilního katastru, Studie pro ENKI, o.p.s. Třeboň, Pyšely.

Vlastní analýza se skládá ze čtyř nebo pěti časových řezů (podle dostupnosti zdrojů pro dané území). Jednotlivé řezy nejsou od sebe stejně vzdálené. Tyto časové řezy byly zvoleny podle data historických zdrojů (viz tab. 1).

Katastr	časové řezy				
Časový řez	1	2	3	4	5
Chlum Svaté Máří	Tereziánský katastr - soupis 18. st.	Stabilní katastr 1842	1889	1944	Vojenská mapa 1960
Nové sedlo u Lokte			chybí	1938	
Dolní Chodov			1914	1939	
Královské poříčí			1873	1940	
Mezihorská			1898	chybí	
Loket			chybí	1886	

Tab. 1: Časové řezy u vybraných katastrů

7.1. Výběr území

Pro tuto práci jsem si vybrala území šesti katastrů, které se nacházejí v severozápadních Čechách v okrese Sokolov. Tato oblast je silně ovlivněna těžbou (zasahuje do Severočeské uhelné pánve). Katastrální území jsem se snažila vybrat jako reprezentativní vzorek zdejší krajiny, který obsahuje části zdeformované povrchovou těžbou uhlí i krajinu zachovalou. Vybrané území netvoří jeden souvislý celek, i když některé katastry spolu sousedí a s výjimkou katastrálního území Loket náleží do zájmového území grantu (Nové přístupy umožňující výzkum efektivních postupů pro rekultivaci a asanaci devastovaných oblastí – MŠMT 2008-2001). Vybrána byla tato katastrální území: Loket, Chlum Svaté Máří (Chlum nad Ohří), Mezihorská, Nové Sedlo (Sedlo u Lokte), Dolní Chodov a Královské Poříčí (Alberov

a Milíře). Polohu zájmového území znázorňuje mapa v příloze číslo 1. Přehled současných názvů a katastrálních čísel naleznete v tabulce 2.

Současný katastr	Číslo současného katastru	Historický název	Poznámka
Chlum svaté Máří	651621	Chlum nad Ohří	
Loket	686514	Loket (Elbogen)	
		Loket městské vsi	
Nové sedlo u Lokte	706680	Nové Sedlo	
Dolní Chodov	652172	Dolní Chodov	
Královské poříčí	672688	Alberov (Alberhof) a Milíře (Kohling)	Alberov byl zbourán a jeho území bylo přetěženo. Milíře jsou v tereziánském katastru zapsané společně s Alberovem. Milíře existovaly dvoje, první se nalézal severně od Křemenité a druhý jižně od Vítkova, oba zanikly.
Mezihorská	660451	Mezihorská (Kührberg)	

Tab. 2: Přehled identifikačních údajů katastrálních území (zdroj: Pokorný et al. 2001, Pecharová et al. 2008)

7.2. Použité materiály

Spisový materiál

Nejdůležitější součástí spisových materiálů tvoří zpracované soupisy Tereziánského katastru, které jsou podkladem pro analýzu v prvním časovém řezu.

- Burdová, P., Culková, D., Čáňová, E., Lišková M., Rajtoral F., 1970: Tereziánský katastr český, dominikál. Archivní správa MC ČSR Praha.
- Chalupa. A., Lišková, M., Nuhlíček, J., Rajtoral, F., 1964: Tereziánský katastr český, rustikál. Archivní správa MV Praha.
- Zemanová R., 2009: Analýza historického využití krajiny (land use) s využitím Tereziánského katastru. ČZU Praha.

Brožury a knihy vydávané o historii měst nebo turističtí průvodci posloužily jako zdroje různorodých informací o přírodní charakteristice oblasti, historii města a památek, migraci obyvatel nebo o socioekonomickém vývoji.

Mapový materiál

- Stabilní katastr - Císařské otisky stabilního katastru z roku 1842 slouží jako hlavní podklad pro analýzu druhého časového řezu. Nepracovala jsem s papírovými mapami v měřítku 1:2880, nýbrž již s z nich zpracovanou

polygonovou vrstvou, která mi byla poskytnuta na katedře ekologie krajiny v rámci grantu Nové přístupy umožňující výzkum efektivních postupů pro rekultivaci a asanaci devastovaných oblastí – MŠMT 2008-2001.

- Historické katastrální mapy - Třetí a čtvrtý časový řez je sestaven z katastrálních map z let 1873 – 1944 v měřítku 1:2880. Mapy pocházejí z různých let, protože v této době neproběhlo žádné komplexní mapování, které by pokrývalo celé zájmové území.
- Vojenské speciálky – Mapy vznikly na základě mapování, které proběhlo v roce 1959 po celé ČR a vydány byly o rok později (1960).

7.3. Textová analýza

Nejdůležitější součástí spisových materiálů tvoří zpracované soupisy Tereziánského katastru, které tvoří podklady pro analýzu v prvním časovém řezu. Tereziánský katastr neobsahuje mapy vybraných katastrů, proto má první časový řez jen textovou část (ostatní časové řezy jsou zpracovávány hlavně podle mapových podkladů).

Jako podklad pro první časový řez byly vybrány zpracované soupisy Tereziánského katastru.

7.4. Mapová analýza

Mapová analýza se týká 2. – 5. časového řezu. Skládá se z různých podkladů. Historické katastrální mapy mi byly poskytnuty k okopírování v badatelně ČÚZK v Kobylisích v Praze. Jedna mapa se skládala ze dvou až čtyř papírů o velikosti A0. Tyto okopírované listy jsem zpracovávala do podoby digitálních obrázků ve formě *.jpg nebo *.bpm pomocí digitálního fotoaparátu Panasonic DMC - FZ28. Úpravy takto focených map jsem dělala v programech Zoner Photo Studio 11 (úprava a střih fotografií mapových listů) a PhotoFiltre 6.3.1 (Skládání a úprava měřítka mapových listů).

Mapy z roku 1960 pro pátý časový řez mi byly v badatelně ČÚZK naskenovány ve formátu *.jpg. Obrázky jednotlivých mapových listů jsem upravila a spojila v programu Zoner Photo Studio 11.

Obrázky digitálně upravených map jsem zpracovávala v programu ArcGIS 9.2. Prvním krokem byla georeference (zařazení do souřadnicového systému). Použitý souřadnicový systém je S-JTSK Krovak EastNorth.prj. Georeference byla prováděna

podle indentických bodů a v některých případech byla poměrně složitá, protože zobrazení v mapě v jednom časovém řezu nemělo téměř žádné neměnné společné prvky se zobrazením v řezu druhém. Podle georeferencovaných obrázků jsem tvořila vektorové vrstvy, se kterými bylo možné dále pracovat a provádět analýzy. Výsledkem vektorizace byly polygonové vrstvy, kde každý polygon byl zařazen do jedné z deseti kategorií land use (přehled kategorií viz níže) a byla u něj spočtena plocha v ha.

7.4.1. Porovnání Land use

Plochy v mapách jsem rozdělila do deseti kategorií. Kategorie jsem volila tak, aby se každá plocha ze všech použitých map dala zařadit.

Pole – pole, vinice, chmelnice

Louky – louky, pastviny, TTP

Kategorie luk je v tabulkách (v příloze číslo 3) u tereziánského katastru uvedena dvakrát. Důvodem je, že tereziánský katastr uvádí louky a pastviny zvlášť. Zatímco pastviny jsou uváděny ve stryších a věrtelých (jednotkách plochy), hodnota u luk udává objem sklizeného sena ve vozech. Pro přepočítání z vozů na plochu jsem nenalezla vhodný převod.

Lesy – lesy jehličnaté, listnaté i smíšené, z tereziánského katastru sem byly zařazeny lesy měkké a tvrdé

Voda – rybníky, jezera, vodoteče

Sady/zahrady – sady, zahrady, parky, zahrádkářské kolonie, přírodní divadla

Zástavba – domy, kostely, hrady, hřiště, přírodní divadla, hřbitovy

Cesty – cesty zpevněné i nezpevněné, silnice, mosty

Veškerá cestní síť, která je zakreslena v mapách.

Železnice – železniční trať, železniční koridor

Tyto plochy mají podobnou funkci jako kategorie cesty. Kdyby však byly zařazeny do této kategorie, způsobily by výrazný nárůst výměry, v některých případech až na dvojnásobek. To by neodráželo skutečnou situaci, protože po výstavbě železničních tratí cest často naopak ubývalo.

Lomy – lomy, výsypky a pozemky přímo zasažené těžbou, průmyslové areály

Tuto kategorii bylo nejtěžší v mapách určit, protože v místech lomů byly ve většině případů zakresleny neoznačené plochy. Tyto plochy se mi podařilo určit pomocí srovnání map se současnými mapami a díky historických popisů a jiných záznamů o těžbě.

Ostatní plochy – remízky, bažiny, lada, liniová zeleň, doprovodná zeleň, naplavené ostrůvky, z tereziánského katastru do této kategorie patří prorostliny

Porovnání land use v časových řezech

Katastrální území mění během let svou podobu a velikost. Proto je důležité neporovnávat jen území se stejným názvem, ale pokud možno porovnávat území na stejném místě a o stejné rozloze. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla použít pro znázornění vývoje jednotlivých katastrů jejich výřezy. Tento výřez je průnik zpracovaných map ze všech časových řezů k danému katastrálnímu území. Grafickým výsledkem jsou mapy znázorňující vývoj území, které naleznete v příloze číslo 2 (Mapy vývoje katastrů).

Porovnání vývoje vybraných kategorií mezi katastry

Pro porovnání bylo potřeba vytvořit tabulku. Tabulka je zpracovaná pro každé katastrální území. Skládá se z výsledných hodnot pro jednotlivé kategorie v každém časovém řezu. U každé kategorie nalezneme hodnotu celkové rozlohy ploch, počet ploch v daném katastru, rozlohu nejmenší a největší plochy z dané kategorie, průměrné velikosti ploch a její směrodatné odchylky. Rozlohy v tabulkách jsou uváděny v hektarech.

Katastrální území byla porovnána dvěma způsoby. Zaprvé podle průměrné velikosti plochy pro celé území bez ohledu na kategorii, kam byla plocha zařazena. Jako jednotku pro porovnání velikosti ploch jsem zvolila hektary.

Druhé srovnání bylo založeno na vývoji třech nejvíce zastoupených kategorií. Každé katastrální území má jinou velikost, proto je nelze porovnávat mezi sebou podle rozloh. Jednotkou, kterou jsem zvolila pro porovnání vývoje vybraných kategorií, jsou procenta. Srovnání vývoje podle průměrné velikosti ploch v dané kategorii jsem zavrhlá. Důvodem byla vysoká směrodatná odchylka, tedy podle mého názoru nízká vypovídající hodnota.

Pro znázornění výsledků jsem sestavila grafy. Na ose x je vynesena každý rok, ve kterém byl udělán alespoň jeden časový řez z některého z vybraných katastrálních

území. Osa y je v jednotkách výsledných dat. Každý katastr je v grafu zastoupen svou barvou. Výsledné hodnoty jsou nespojité a jsou zobrazeny malými čtverci. Barevné čáry nerepresentují žádná data. Jsou to jen spojnice mezi výsledky v jednotlivých časových řezech, které naznačují směr vývoje dané hodnoty. Do grafu byly předány pro lepší přehlednost. Barevné čáry mají „zlomové body“ ty jsou způsobené tím, že na ose x znázorňující roky jsou nepravidelné intervaly.

7.5. Fotodokumentace

Fotografie v této práci jsou mé vlastní a pochází z návštěvy vybraných katastrálních území. Fotografie jsou zařazené do příloh a u každé nalezneme název, GPS souřadnice místa focení a u vybraných je přidáný komentář.

Fotografie jsou i součástí elektronické přílohy, kterou je internetová aplikace zobrazující mapu trasy, kde byly fotografie foceny. Mapa je funkční pouze při připojení na internet. Tato mapa vznikla pomocí přístroje HOLUX M-241 Wireless GPS Logger, který mapoval cestu a díky programu HOLUX ezTour DL, který podle času focení přiřadil fotografie do mapy.

8. Charakteristika území

8.1. Přírodní charakteristiky

8.1.1. Klimatické poměry

Vybraná katastrální území leží v mírně teplé oblasti. Průměrné roční teploty v oblasti se pohybují mezi 5°C a 7°C. Nejteplejším měsícem je červenec, kdy se průměrné teploty pohybují okolo 15°C. Naopak nejnižší teploty byly zaznamenány v lednu -1,8 až -4,0 °C. Průměrný úhrn ročních srážek se pohybuje mezi 526 až 947 mm (Rothbauer 2003)

8.1.2. Reliéf

Zájmové území se nachází v Podkrušnohoří v oblasti Sokolovské pánve. Je to příkopová propadlina ohraničená ze severu Krušnými horami, z východu Doupovskými horami, z jihu je chráněna Slavkovským lesem a ze západu u Chlumu Sv. Máří hraničí s Chebskou pánví. Nejvýznamnější řekou oblasti je Ohře, která si zde vytvořila místy hluboce zaříznuté koryto (u Lokte až 200 m) (Kolektiv 1966). Do Ohře ústí mnoho říček a potoků. K největším patří Lubinka, Libocký potok, Svatava, Chodovský potok, Rolava a Bystřice (David et al. 2000).

8.1.3. Geologie

Geologická historie Podkrušnohoří zasahuje do předprvohorních období, kdy se patrně vytvořily nejstarší usazeniny a vyvřeliny (Kolektiv 1966), které jsou v současné době metamorfované a tvoří podloží oblasti ze svorů, ortorul a fylitů (David et al. 2000). Svorové a fylitové série byly varisky zvrátněny asi před 350 milióny let. Vzniklo tak pásemné pohoří, kterým prostoupila tělesa hlubinných i žilných vyvřelin, z nichž můžeme jmenovat např. Karlovarský masív. K dalšímu vývoji patří poklesy v krušnohorskohárecké poruchové zóně. Ty vedly k nahromadění mořských usazenin křídového útvaru Poohří a později způsobily vznik systému jezerních kotlin, které jsou dnes zaplněny uhlonosnými souvrstvími pánví (Kolektiv 1966). Sokolovská pánev (široká asi 8 km) ukrývá velká ložiska uhlí a místy i mohutné vrstvy kaolínu. Zdejší horniny jsou také bohaté na kovonosné rudy jako jsou stříbro, cín, měď, olovo, železo, kobalt, nikl, wolfram a uran (David et al. 2000). Proto není divu, že se zde odedávna rudy těžily (Kolektiv 1966).

8.1.4. Flóra

Původní vegetaci Podrušnohoří (i Krušných hor) tvořily pralesovité porosty. Během dlouhodobé těžby a zpracování rud byly zdejší smíšené lesy vykáceny na palivo a postupně je nahradili smrkové monokultury. V nadmořských výškách 400 – 700 m se v minulosti nacházely bukové porosty, které se místy dochovaly jako zbytky krásných bučin (David et al. 2000).

Oblast botanicky spadá do typického herciského pohoří. Půdy jsou zde chudé. Zajímavou vegetaci však můžeme objevit ve skalnatém údolí Ohře, kde se nacházejí různé druhy stepy (Kolektiv 1966). Ve středních polohách na vlhkých loukách se vzácně vyskytuje naše nejběžnější orchidej – prstnatec májový (*Dactylorhiza majalis*). Na sušších pravidelně kosených loukách je vzácným hostem i prha arnika (*Arnica montana*), zvonečník černý (*Phyteuma nigrum*). Na místech poznamenaných starou těžbou můžeme nalézt primitivní výtrusné rostliny, jako jsou plavuně a kapradiny (David et al. 2000).

8.1.5. Fauna

Průmyslové a hustě obydlené oblasti Podkrušnohorských pánví nejsou vhodným prostředím pro volně žijící zvířenu. Zvěř (zejména plachá lesní) se stahuje do vyšších oblastí – Krušných hor (Kolektiv 1966). I přes nepříznivé podmínky tu nalezneme poměrně pestré zastoupení savců. V menších lesících a na zemědělsky využívaných pozemcích se setkáme se srncem obecným, zajícem, králíkem. Výsypky hnědouhelných dolů si oblíbil křeček polní (*Cricetus cricetus*), sysel obecný (*Spermophilus citellus*), myšice (*Apodemus*), rejsci (*Sorex*), plši (*Glis*), a ježek obecný (*Erinaceus eoropaeus*), téměř však vymizela veverka obecná (*Sciurus vulgaris*). Z šelem má hojné zastoupení liška obecná (*Vulpes vulpes*), kuna lesní a skalní (*Martes martes*, *M. foina*) a lasice hranostaj (*Mustela erminea*). Z dravých ptáků je nejběžnější káně lesní (*Buteo buteo*) a poštolka obecná (*Falco tinnunculus*). Zahlédnout však můžeme i jestřába lesního (*Accipiter gentilis*) nebo krahujce obecného (*Accipiter nisus*). Ve vlhkých údolích se pravidelně vyskytují sluka lesní (*Scolopax rusticola*), sýkorka lužní (*Parus montanus*), pěvuška modrá (*Prunella modularis*), na loukách linduška luční (*Anthus trivialis*), cvrčilka zelená (*Locustella naevia*), vzácněji ťuhák šedý (*Lanius excubitor*), hrdlička divoká (*Streptopelia*

turtur) či bekasina otavní (*Gallinago gallinago*). Mokřady a rašelinné louky a rybníčky jsou rájem žab a čolků. Zastoupení mají i plazi. Vzácně se vyskytuje ještěrka živorodá (*Zootoka viviparia*). Nejběžnějším hadem je zmije obecná (*Vipera berus*) (David et al. 2000), před kterou výletníky varuje již turistický průvodce z šedesátých let a to zejména v okolí Královského Poříčí (Kolektiv 1966).

8.2. Kulturní a historické charakteristiky

8.2.1. Historie osídlení

Hustě zalesněná a těžko přístupná oblast nelákala nejstarší obyvatelé naší země k trvalému osídlení. Nejstarší stopy osídlení se přiřazují do mezolitu (11 000 – 6 000 l. př. n. l.) a archeologové je objevili u Královského Poříčí. Potvrzují převážně lovecký způsob života. Trvalý význam pro oblast měla invaze Slovanů (kmenů Chebanů a Sedličanů) v 5. a 6. st. n. l. (Kolektiv 1966). Většina sídel byla založena v říčních a potočních nivách. Výjimku tvoří ty, které byly založeny v okolí hradu, tvrze nebo chrámu jako jsou např. Chlum svaté Máří, Kynšperk nad Ohří, Hřebeny (Trpáková et al. 2009). Souvislé osídlování západního Krušnohoří začíná ve 13. st. V 16. st. v době expanze těžební činnosti zakládá rod Šliků řadu nových obcí a z mnoha starších se stávají města. Tehdy vzniká základní síť zdejšího obydlí, která existuje dodnes (David et al. 2000).

8.2.2. Historie využití krajiny

Nejstarší osady v oblasti jsou původně zemědělské, např. Nová Rokle, Jindřichovice, Odeř, Děpoltovice (David et al. 2000). Těžba rud bohatých na kovy a později uhlí měla na zdejší krajinu mnohem větší vliv. Již ve 13. st. začaly hornickou kolonizací ožívat i pusté oblasti (David et al. 2000). Rozmach těžební činnosti je zaznamenán v 16. st.

Po porážce stavovského povstání (r. 1620) byl celý kraj násilně rekatolizován a to vedlo k odchodu nekatolíků, čímž začal úpadek těžby, který vyvrcholil po třicetileté válce. Po úpadku hornictví se zde začala rozvíjet řemesla (David et al. 2000).

V podhorském kraji vyčerpaném těžbou bylo těžké se vracet k zemědělství, které uživil jen malou část obyvatelstva, proto se zde vyvinula náhradní řemeslná později průmyslová výroba. Byly zakládány textilní manufaktury, při nalezištích

kaolínu vznikaly porcelánky (18. st.). V dalších letech vedle textilních a dřevařských závodů vzniká i specializovaná výroba např. výroba rukavic (Abertamy), hudebních nástrojů, jemné keramiky (Karlovy Vary). Důležitým hospodářským činitelem se stalo i využití minerálních pramenů (Karlovy Vary, Františkovy Lázně) (Kolektiv 1966).

V polovině 19. st. přinesla průmyslová revoluce velký rozmach těžby uhlí (Kolektiv 1966). Významné hospodářské oživení způsobila výstavba cestní sítě a zejména železnice. Roku 1881 byla vybudována železnice z Chodova do Nejdku, která byla později prodloužena až do saského Johanngeorgenstadtu (David et al. 2000).

Koncem 19. st. prudce stoupá spotřeba uhlí a do oblasti se stěhuje i další průmysl, sklenářský, chemický, energetický. Rozšíření průmyslové výroby a těžebních prostor vede k rychlému úbytku zemědělské půdy (Kolektiv 1966).

V 60. letech 20. st. patřila oblast k hospodářsky nejvýznamnějším krajům republiky. V celém Podkrušnohoří vznikaly nové elektrárny, tlakové plynárny a velkodoly, kterým musely ustoupit města i vesnice (Kolektiv 1966). Těžba uhlí pokračuje do současnosti a přetváří tak místní krajinu.

9. Historická charakteristika katastrů

9.1. Vysvětlení použitých pojmů

Na začátek této kapitoly jsem zařadila vysvětlení několika pojmů, které se v následujícím textu objevují a při jejich neznalosti by mohl být text pro čtenáře hůře srozumitelný.

Dominikál (Dominikální katastr) – soupis pozemků v držení šlechty a církve

Rustikál (Rustikální katastr) – soupis poddanské půdy

Fasse - přiznání jmění, příjmů a důchodu ke zdanění

Vizitační komise – nestranná komise popisující nezemědělskou činnost (živnosti, řemesla), vizitační zápisy jsou z let 1715 – 1725 (Hradecký 1956).

Strych – plošná míra: strych (korec) = $\frac{1}{2}$ jitra = 800 čtverečních sáhů = 0,2877 ha

- dutá míra (obilní): strych = 93,36 l

Zkratky platidel

Zl. – zlatý, mince z doby Tereziánského katastru, 1 tolar = 2 zlaté

Kr. – krejcarý, mince z doby Tereziánského katastru, 1 zlatý = 60 krejcarů
(Internet 4)

Vysvětlivky k bonitním kategoriím půdy

Bonita polí podle Tereziánského katastru

- 1. třída – šestinásobek výsevu
- 2. třída – pěti a půl násobek výsevu
- 3. třída – pětinásobek výsevu
- 4. třída – čtyř a půl násobek výsevu
- 5. třída – čtyřnásobek výsevu
- 6. třída – tří a půl násobek výsevu
- 7. třída – trojnásobek výsevu
- 8. třída – dva a půl násobek výsevu

(Chalupa et al. 1964).

9.2. Dolní Chodov

Město Chodov leží 9 km západně od Karlových Varů v Sokolovské pánvi v nadmořské výšce 428 m. V původních pohraničních hvozdech se zde (okolo roku 1185) rozkládala dvě strážní místa tachovských Chodů. Byla to jejich nejsevernější stanoviště podél stezky vedoucí do Saska. Obě místa byla opatřena strážní tvrzí a nazývala se Horní a Dolní Chodov. Horní Chodov byl kdysi významným opevněným místem s panským dvorem. Dolní Chodov byl spíše zemědělskou obcí, rozkládající se podél silnice a potoka (Kolektiv 1966).

První písemná zmínka o Chodově je z roku 1196 a potvrzuje, že jej český panovník daroval waldsassenskému klášteru. Obě části Chodova změnily během let několikrát majitele (David et al. 2000).

Tereziánský katastr

Dolní Chodov náleží do katastru Locket Městské vsi a nalezneme ho v rustikálním soupisu. Výměra zdejších obecních lad je 2,88 ha. Rybníky jsou násadní na 5 ¼ kopy a je zde uveden jeden mlýn o 1 kole na nestálé vodě. Poddanní si vydělávají prodejem obilí do obcí Jindřichovice nebo Kraslice.

Výčet řemeslníků uvádí, že je zde 1 švec, 1 pekař, 1 řezník, 1 tkadlec a 1 kovář. Ve fassi jsou dále uvedeni 1 lazebník, 1 krejčí (který pro stáří neprovozuje řemeslo), 1 malíř, 2 kramáři. Je pravděpodobné, že tito řemeslníci odtud v době revizitace odešli (Zemanová 2009).

V Dolním Chodově nalezneme neobydlený vrchnostenský dům. V roce 1713 byly přiznány 2 věrtele chmelnice u Dolního Chodova. Z soupisů mlýnů vyčteme, že se zde nachází jedna pila na nestálé vodě (Burdová et al. 1970).

V roce 1810 byl někdejší zámeček přestavěn na porcelánku (David et al. 2000).

Stabilní katastr (1842)

V době vzniku stabilního katastru byl Dolní Chodov řazen do okresu Locket. Později v letech 1880-1900 je veden jako osada nedaleko obce Chodov v okrese Falknov (dřívější název Sokolova). V pozdějších letech se již osada neuvádí (Kolektiv 1978).

V roce 1869 byly obě části Chodova spojeny a povýšeny na městys. V roce 1894 Chodov získal městský znak (David et al. 2000).

1914

Koncem 19. st. se v okolí rozvíjí těžba hnědého uhlí (David et al. 2000).

1939

Po druhé světové válce byl v Chodově vybudován velký strojírenský závod, rozvinula se zde výroba skleněných obkládaček, přibyly keramické závody a zrekonstruovala se zničená porcelánka (v bývalém zámečku). S rozvojem průmyslu se rozvíjelo a zvětšovalo i město samotné (David et al. 2000).

1960

V šedesátých letech je Chodov považován za průmyslové město. Je zde závod na gumárenské stroje. V okolí nalezneme kaolínové doly. Zdejší vrstvy kaolínu mají mocnost 20-30 m. Kaolín je zde zpracováván v místní porcelánce proslulé po celém světě. Opomenout nesmíme hnědouhelné doly, které nalezneme v okolí (Kolektiv 1966).

9.3. Chlum Sv. Máří (Chlum nad Ohří)

Chlum Svaté Máří, jak už sám název napovídá, je bývalé poutní místo. Nachází se 10 km západně od Sokolova. Na Zeleném vrchu (567 m) (někdy také nazývaném jako vrch Chlum nebo Drsný vrch), který býval pohanským kultovním místem (Kolektiv 1966). V současnosti na něm stojí rozhledna.

První zmínka o Chlumu pochází z r. 1341. Obec Chlum Sv. Máří vyrostla na místě, kde je prokázáno, že již v roce 1401 stál poutní kostel řádu křižovníků s červenou hvězdou s malou osadou. Tento řád spravuje místní kostel dodnes. V roce 1429 byl Chlum pobořen husity. Díky mariánské soše, které se přicházeli poklonit poutníci během katolické protireformace, vzrostl význam místa (David et al. 2000).

Díky zvyšujícímu se významu a stále živějšímu poutnímu ruchu se 29. listopadu 1469 rozhodli představitelé řádu křižovníků vydat listinu, která rušila robotu, povolila právo svobodného šenku a právo svobodného nakládání s majetkem. Tím vytvořili zázemí pro zvýšení poutního ruchu a rozvoj obce (n.s. Chlum Sv. Máří – tab. Historie obce).

V roce 1651 byl Chlum povýšen na městečko a v roce 1687 bylo ustanoveno proboštví (David et al. 2000).

Tereziánský katastr

Chlum nad Ohří je církevní statek (zapsán v dominikálním soupisu), pod nímž je vedeno 8,63 ha polí, 1,63 ha lad, z lesů 1,29 ha prorostlin a louky o výnosu 9 a ½ vozu sena. Je zde pivovarství, které vyprodukuje 233 $\frac{1}{3}$ sudu piva ročně, ze kterých odvádí daň o výši 933 zl. a 2 kr. Rybníky jsou výtazní na 3 kopy. Městečko nemělo předměstí. Bylo v něm v roce 1752 přiznáno 55 domů (13 domků ve městě, 22 v ulicích mimo střed města a 20 domků na pastvinách) (Chalupa et al. 1964).

Každý chalupník konal pouze 4 dny roboty. Jídlo pro jednoho robotníka stálo vrchnost 12 kr. a celková daň z roboty byla vyměřena na 7 zl. a 36 kr. (Chalupa et al. 1964).

V Chlumu nad Ohří bylo proboštsví zřízené kvůli milostnému obrazu. Pod místní farností patří celkem 1466 duší (viz tab. 3) a náleží k němu proboštský kostel Nanebevzetí P. Marie a Máří Magdalény. K farnosti náleží i škola, jejíž kantor je školním ministrem (Zemanová 2009).

Stabilní katastr (1842)

V polovině 19. st. je půda obce rozdělena mezi tři zemědělské celky. Mezi velkostatky Lítov a Rusov a o zbylé pozemky (přibližně polovinu ostatní půdy obce) se starají malá hospodářství, která náleží chlumským obyvatelům. V této době také začíná přibývat významu různých řemesel.

Po roce 1860 je v Chlumu zakládáno mnoho spolků. Nejstarším spolkem je Spolek německých veteránů založen 1. 3. 1868 a mužský pěvecký spolek založený 4. 5. 1868. Za zmínku stojí i spolek dobrovolných hasičů, který fungoval od 12. 8. 1877.

Duše náležící k farnosti v Chlumu nad Ohří	
název vsi	počet duší
Chlum nad Ohří	236
Dasnice	83
Chlumek	29
Hlavno	98
Dvorv	54
Bukovany	61
Habartov	139
Hrádek	62
Markvarec	43
Květná	99
Horní Častkov	109
Dolní Častkov	80
Hluboká	13
Lítov	92
Kaceřov	183
Rusov	10
Rauhenkum	75
CELKEM	1466

Tab. 3: Duše náležící k farnosti Chlum Sv. Máří

V roce 1874 se od katastrálního území Chlumu oddělil jako samostatná obec Kacěrov. V roce 1885 je vybudován nový hřbitov. Starý se nacházel na jižní straně poutního areálu, ale z hygienických důvodů byl zrušen (Vlasák 2005).

1889

Až do roku 1910 se tato obec nazývala Chlum a byla zapsána v okrese Falknov. Později byla přejmenována na Chlum Sv. Máří okr. Falknov nad Ohří (v letech 1921-1930). Od roku 1950 náleží do okresu Sokolov (Kolektiv 1978).

Během první světové války se mírně snížil počet obyvatel žijících v Chlumu, protože všichni chlumští muži narukovali do armády. Po první světové válce jsou v okolí Chlumu budovány silnice. Objevují se zde první automobily a 1927 je zde zavedená první autobusová linka (Vlasák 2005).

1944

Začátek druhé světové války (1938) doprovází odchod českého obyvatelstva Chlumu. V prvních měsících po druhé světové válce obec zastupitelstvo složené z Němců, kteří se nezkompromitovali nacistickým režimem. V roce 1945 se začíná do obce vracet česká komunita. Prvními českými institucemi v obci jsou česká pošta a četnická stanice. V této době však nastává problém se zásobováním lidí základním spotřebním zbožím a potravinami.

Německé osídlení bylo stabilnější než v jiných oblastech Sokolovska, proto se i po druhé světové válce zachoval větší počet tradic než jinde. Nejvýznamnější tradicí je Chlumská pouť (Vlasák 2005).

1960

1961 byla obec přejmenována na Chlum nad Ohří (Kolektiv 1978).

V 70. letech byl Chlum zařazen mezi místa s výrazně zhoršenými podmínkami životního prostředí, a proto od roku 1971 vyjížděly místní děti na pravidelné školy v přírodě (Vlasák 2005).

Současnost

V devadesátých letech 20. st. se obec rozvíjí. Budují se zde trafostanice, nové elektrické rozvody, místní rozhlas, započne se s novými rozvody vody. Důležitou

roli hraje i oprava místní dominanty kostela Nanebevzetí panny Marie a sv. Máří Magdalény (Vlasák 2005). V současnosti má obec zpět název Chlum Sv. Máří.

9.4. Královské Poříčí - Alberof (Alberhof) a Milíře (Kohling)

Dříve samostatná katastrální území Alberof a Milíře v současné době náleží do katastru Královského Poříčí. Město Královské Poříčí leží 2 km východně od Sokolova na západním okraji Poříčského lesa. Královské Poříčí je poprvé zmiňované r. 1240. V jeho blízkosti, severně na návrší nad potokem, bývalo podle nedoložené pověsti hradiště Burnberg (Kolektiv 1966).

Alberov byla obec 6 km severně od Sokolova (Kolektiv 1966), která se do roku 1910 nazývala Albernhof (Kolektiv 1978). Obec byla nejprve v 16. st. majetkem nedalekého hradu Lokte. V 17. st. ji převzali feudálové a později byla předána městu Loktu (Kolektiv 1966). V okrese Loket byla zapsána až do roku 1930 (Kolektiv 1978).

Milíře se nacházeli v nadmořské výšce 750 m, 8 km jihovýchodně od Sokolova. Milíře byla původně malá osada dřevařů pálících na milířích dřevené uhlí (Kolektiv 1966). Dříve zvaná Kohling (Kolektiv 1978).

Tereziánský katastr

Alberov (Alberhof) a Milíře (Kohling)

Rozloha obecních pastvin se uvádí 4,32 ha. V soupisu je zapsán jeden výtažní rybník na 1 kopu a je zde také veden jeden řemeslník - puškař. Obyvatelé si vydělávají dřevařstvím a prodejem obilí do Lokte.

Alberov je společně s Královským Poříčím, Lipnicí a Jehličnou spojený pod jeden kostel sv. Kunhuty (kostel v Královském Poříčí) a farnost má 477 duší (Zemanová 2009).

Stabilní katastr (1842)

V letech 1850-1930 zvaná Königswerth. Mezi lety 1850-1910 náleželo Královské Poříčí k okresu Falknov (později Falknov nad Ohří). Později je přejmenováno na Královské Poříčí v okrese Sokolov (Kolektiv 1978).

První hlubinným dolem v Královském Poříčí byl důl Meluzína. Důl byl v provozu od r. 1867 a měl šachtu hlubokou 26,5 m a těžil ze sloje Josef. Další rozvoj těžby byl

výrazně urychlen 19. září 1870, zahájením provozu tzv. buštěhradské dráhy mezi stanicemi Cheb a Karlovy Vary. Šachta Bernard byla založena v r. 1872 poblíž železniční tratě. Těžební jáma byla zpočátku hluboká 75 m, později se prohlubovala (Internet 3)

1873

Z prvních dolů bylo již v roce 1877 těženo 5 370 t uhlí za rok a v roce 1880 se tento objem zvýšil na 20 610 t uhlí. Další snaha o zvýšení těžby vedla k vyhloubení nové těžní jámy Marie I, která byla hluboká 99 m. Těžila ze sloje Antonín. Těžební jáma Marie II byla vyhloubena v roce 1898, má hloubku 185 m a zasahuje do sloje Josef. Došlo, zde k průvalu termálních vod a následoval pokles vydatnosti lázeňských pramenů v Karlových Varech až o 30 %. Z tohoto důvodu Báňský úřad další těžbu ve sloji Josef zakázal. Tento zákaz trvá až dodnes. Mocnost sloje Antonín se pohybuje v průměru okolo 25 m. Za více jak sto let trvání hlubinného dolu Marie v letech 1884 – 1991 se vytěžilo neuvěřitelných 39 mil. tun hnědého uhlí (Internet 3).

1940

V letech 1950-1970 se uvádí, že je Alberov osada v okrese Sokolov u obce Jehličná (Jehličná dříve nazývaná Grasset je v současnosti čtvrtí obce Královské Poříčí) (Kolektiv 1978).

Milíře byly v letech 1950-1969 nazývány obcí později jen osadou (Kolektiv 1978).

1960

V okolí Královského Poříčí narazíme na hnědouhelné doly. Obec Milíře se v této době nalézá uprostřed lesů táhnoucích se až k Mariánským Lázním. Je zde zaznamenán zvýšený výskyt zmijí, před, kterými nás varuje i průvodce ze 60. let. Také uvádí, že je tato oblast vhodná pro rekreaci (Kolektiv 1966).

Zemědělskou i lesní půdu převzal v roce 1953 Zemědělský závod dolových podniků. Důvodem byl předchozí neúspěch jednotného zemědělského družstva (Internet 3).

Zajímavosti

Královské Poříčí - Po obou stranách Ohře mezi Královským poříčím a Starým Sedlem nalezneme přes 20 jeskyní v třetihorním pískovci. Jsou ve výšce 30-35 m nad tokem a největší je Cikánská jeskyně. V jarních měsících v jeskyních můžeme

vidět ledopády a ledové krápníky. Jsou zde zaznamenány četné nálezy zkamenělých otisků listů či dřeva.

Asi 1 km severně od kostela, směrem k železniční stanici nalezneme tvrziště, které má oválný půdorys 25-45 m, na severní straně je znatelný příkop po tvrzi. Zaniklo koncem 14. st.

(Kolektiv 1966).

Alberov - Při cestě k Lipnici narazíme na dřevěný kříž - lidová řezbářská práce ze 17. st. (Kolektiv 1966).

Současnost

Katastrální území Královského Poříčí je významně poznamenáno těžbou. Doly nalezneme v těsné blízkosti obce. Např. se zde nachází důl Marie Majerové – spisovatelka měla nad dolem patronát a zúčastnila se zde mnoha besed (David et al. 2000).

Královské Poříčí patří mezi nejhodnotnější vesnické celky na Sokolovsku. Díky tradičnímu charakteru centra s patrovými statky obrácenými na náves byla vesnice vyhlášena za vesnickou památkovou zónu (n.s. Královské Poříčí).

Rozloha obce Královské Poříčí zaujímá v současnosti plochu 1 220 ha. Z této plochy je téměř 80% zasaženo povrchovou těžbou hnědouhelných lomů podniku Sokolovská uhelná, a.s. Hranice lomu Jiří a Družba je vzdálena 500m od obce. Předpokládané ukončení těžby by mělo nastat mezi lety 2030 – 2040. Zbytkové jamy budou rekultivovány vodní plochou. Vznikne tak jezero o rozloze mnoha set hektarů (Internet 3).

V posledních deseti letech se obec snaží rozvíjet a buduje inženýrské sítě, zavedla plyn, vybudovala novou kanalizaci, čistírnu odpadních vod, rekonstruuje veřejné osvětlení a elektrické sítě. V obci je železniční zastávka a slušné autobusové spojení směrem na Sokolov, Nové Sedlo, Vintřov, Chodov a Vřesovou (Internet 3).

9.5. Loket (Elbogen)

Moto města:

„Dnes jsme byli v Lokti, který je nade všechen popis překrásně položen a lze jej ze všech stran obdivovat jako krajinářské dílo.“ (Johan Wolfgang Goethe, 1. července 1807, Karlovi Vary- dopis Knebelovi)

Město Loket se nachází 8 km východně od Sokolova v nadmořské výšce 443 m (Kolektiv 1966). Jméno Loket, jak je nazýváno město i hrad, vzniklo díky poloze města, které se nachází v údolí v mohutném meandru řeky Ohře. První zmínka o Lokti pochází z roku 1234. V pozdějších dobách měl Loket význam jako hraniční pevnost. Ve středověku byl nazýván „Klíčem ke Království českému“. Hospodářskou prosperitu městu zajišťovaly mnohé výsady od panovníků. Např. Karel IV. přikládal městu velký význam - v nevydaném zákoníku „Maiestas Carolina“ zařadil Loket mezi města, která nesmí být české koruně zcizena. S třicetiletou válkou přišel hospodářský úpadek města, který se zastavil až počátkem 18. století (Šmíd 1999).

Tereziánský katastr

Loket bylo královské město, jehož větší část je zapsaná v dominikálním soupisu. Některé pozemky však patřily poddaným a nalezneme je v rustikálním soupisu.

Královské město Loket bylo v držení obce a církve. V tereziánském dominikálním katastru bylo k Loktu zapsáno 498,51 ha polí, 20,72 ha lad, 92,35 ha pastvin, 143,85 ha lesů měkkých, 1 135,84 ha prorostlin a louky o výnosu 509 a 7/8 vozu sena ročně (Zemanová 2009)

V Lokti se nalézá zámek, který je v 18. st. zchátralý, starý, pustý a neobydlený. V roce 1752 byl uveden panský dvůr Vogeles jako Loketský dvůr. V katastru byly zapsány i hospody, masné krámy, pekárny, kovárny, dům horního cechu v Lipnici, ovčiny, které se nacházely v obcích Schmalendorf, Nové Sedlo, Mírová, Loučky, Dolní Chodov. Celková daň z pozemků zapsaných v dominikálním soupisu byla vypočtena na 3 176 zl. a 57 kr. V exekvačním výtahu je součet výnosů na dani podrobených pozemků chybně o 30 kr. nižší. Místní obyvatelé chodili do roboty, ze které byla daň 238 zl. a 9 kr.

Zdejší farnost náležela pod Loketský děkanský kostel sv. Václava mučedníka. Celkem čítala 1 709 duší ze vsí Loket, Hory, Loučky, Nové Sedlo, Chranišov, Vintířov, Dvory, Nadlesí. K farnosti se připisuje i hřbitovní kaple sv. Jana Křtitele, která byla v 18. st. opravovaná, a zpuštělé kostely sv. Wolfganga, sv. Mikuláše, sv. Barbory a dále sem náleží farní kostel sv. Vavřince v Dolním Chodově (Burdová et al. 1970).

Své místo v hospodářství má i pivovarství. V Lokti se ročně vyprodukuje 738 ½ sudu (Zemanová 2009).

Rybníky

Většina rybníků je obecním majetkem. Církevní rybníky nalezneme v Dolním Chodově a jsou násadní na 1 kopy. Obecní rybníky jsou násadní na 94 ½ kopy, výtažní 179 ½ kopy a pstruží 3 ½ kopy. V katastru je zapsáno 56 rybníků, jejich poloha není nikde zakreslena, ale názvy nám napovídají, kde mohly ležet.

Rybníky obecní: v Dolním Chodově, Seiteuch, Griesteuch, Mlýnský Chodovský, Hansenův, Leihn Bumbelsteuch, Klehe, Ruhrsteuch, U horní hospody, U dolní hospody, Pustý, Nový, Steheteuch, Stauteuch, Friedrichův, Štefanův, Huetteuchl, Silniční, Ober Fahrteuch, Unter Fahrteuch, Hufteuchl, Baadteuchl, Wolfsteuchl, Deuterteuch, Schmidteuch, Beckteuchl, Scheibenteuch, Krovancův, Pivovarský, Hamerský, Scheibenteuch, Himmelteuch, Mlýnský lipnický, Kirberger (pstruží), Zanklteuch, Schleienteuchl, Bartlův, Trüfteuchl, Luční, Grundteuchl, U železného dolu, Piehlteuchl, Holtzteuchl, Herrnteuch, Huentteuch, Schmelberteuchl, Berckteuch, Božičanský, U Jalového Dvora, Novosedlský, Vogeleský, Nadleský, Dvorský, Loučkovský, Mníchshofský (Burdová et al. 1970).

Z poddanské půdy je v rustikálním katastru zapsáno 151,1 ha pole o 6. bonitovém stupni. Dále 25,96 ha lad, 1,44 ha pastvin, 0,65 ha lesa, louky o ročním výnosu sena 261 vozů a 180 domů. Z uvedených lad je polovina zapsána jako pastviny. Rybníky jsou výtažní na 1 ¼ kopy. Jedna drátovna o jednom kole na stálé vodě. Pivovar na 405 sudů piva ročně (Chalupa et al. 1964). Ve městě je 1 valcha cechu soukeníků o 2 stoupách, 1 tříselník cechu koželuhů o 2 stoupách, 1 prachárna, 1 městský hostinec a 1 špitál na předměstí, k němuž patří rybníky: násadní na 1 ½ kopy a výtažní na 3 kopy. Měšťané mají 43 chmelnice celkem na 10,2 strychů chmele (Chalupa et al. 1964).

Výčet místních řemeslníků zapsaných v rustikálním katastru:

4 truhláři, 13 krejčí, 15 soukeníků, 2 barvíři na černo, 6 tkalců, 2 zedníci, 9 řezníků, 8 ševců, 10 pekařů, 2 postřihači sukna, 4 koželuzi, 2 varhanáři, 1 sedlář, 1 mlynář, 2 zámečníci, 2 řemenáři, 1 kameník, 2 jircháři, 2 bednáři, 1 výrobce cajku (nářadí), 2 sklenáři, 1 provazník, 1 punčochář, 1 drátař, 12 hrnčírů, 3 kováři, 2 tesaři, 1 kolář. Ve fassi jsou ještě uvedeni 1 rektor, 1 kantor, 1 varhaník, 1 truhlář, 1 krejčí, 1 soukeník, 1 řezník, 1 varhanářský tovaryš, 1 kolář, 1 muzikant, 1 špitální hlídač, 1 punčochář, 1 kolář, 1 lazebník, 1 kloboučník, 1 pastýř, 2 tesařští tovaryši (jen občas mívající práci), 1 nádeník, 4 žebráci a 2 mlynáři v obecních mlýnech (první má v nájmu mlýn o 7 kolech na stálé vodě, druhý mlýn o 4 kolech na stálé vodě, má jednoho tovaryše) (Chalupa et al. 1964).

Stabilní katastr (1842)

Počátkem 19. století byl místní hrad přestavěn na věznici. Mnoho objektů v jeho okolí bylo přestavěno nebo dokonce zbořeno (Šmíd 1999).

1886

Do roku 1900 je město zapsáno v okrese Falknov, později je převedeno do okresu Locket (1910-1930) a posléze navráceno do původního katastru, který se mezitím přejmenoval na Sokolov (Kolektiv 1978).

1941

Do života města významně zasáhla druhá světová válka. Po jejím skončení byla většina německých obyvatel odsunuta. Město ztrácelo svou významnost a historické objekty nebezpečně chátraly (Šmíd 1999).

1960

Město Locket je památková rezervace, do které spadá i zdejší státní hrad Locket. Hrad je otevřený denně kromě pondělí. Asi 1,5 km severozápadně od města na levém břehu Ohře nalezneme koupaliště (Kolektiv 1966).

Současnost

V roce 1950 je historické jádro města Lokte s hradem prohlášeno za městskou památkovou rezervaci (fotodokumentace obr. čísla 13 – 17). V devadesátých letech byl hrad předán opět městu, které jej nadále zvelebuje a pořádá na hradě a v jeho okolí mnoho akcí (Šmíd 1999).

9.6. Mezhorská

Mezhorská je výše položená ves (650m) 4 km východně od Jindřichovic (Kolektiv 1966). Obec vznikla na konci 14. století z panského dvora skrytého mezi dvěma vyvýšeninami (Kolektiv 1966).

Tereziánský katastr

Pozemky na území Mezhorské patří poddaným a jsou zapsány v rustikálním katastru. Z řemeslníků je ve fassí uveden 1 krejčí, 1 kovář a 1 mlynář ve mlýně o 1 kole na nestálé vodě. Obyvatelé si přivydělávají prodejem, nádenickou prací a předáním. Obilí je prodáváno do Jindřichovic (Zemanová 2009). V Mezhorské byl dříve panský dvorec, jehož pozemky stejně jako v obci Kobelci byly pronajaty poddaným (Burdová et al. 1970).

Stabilní katastr (1842)

Počátkem 19. st. se ves začala rozrůstat. Zemědělství a dobytkářství uživilo jen polovinu obyvatel a proto mnoho mužů pracovalo v okolních žulových lomech nebo docházeli za prací do vzdálených průmyslových oblastí. Samostatnou se stala Mezhorská až v roce 1878 (Internet 6).

1898

Do roku 1930 je obec nazývána Kührbreg (Kolektiv 1978).

Po druhé světové válce v letech 1946-1947 bylo odsunem německého obyvatelstva zcela změněno národností složení obce. Noví obyvatelé byli většinou Češi, kteří se do vlasti vrátili z Volyně. Nové osídlení se však již nedokázalo rozvinout a už nikdy nedosáhlo svého původního počtu. Úbytek obyvatel vedl k opuštění trvale bydlícími obyvateli (Internet 6).

1960

Samostatnou obcí byla Mezihorská až do roku 1960, kdy byla přičleněna k obci Jindřichovice a ke dni 1. 4. 1980 byla dokonce zrušena jako část obce. Původní osada se postupně změnila na rekreační místo (Internet 6).

V šedesátých letech, zde nalezneme několik hrázděných staveb z 18. století (Kolektiv 1966), v současnosti využívaných jako chatové objekty.

Současnost

V současnosti je Mezihorská rekreační osada s necelými 40 stálými obyvateli (Internet 6).

9.7. Nové Sedlo (u Lokte)

Nové Sedlo je ves 3 km severně od Lokte (Kolektiv 1966) v nadmořské výšce 440-480 m n.m. Název Nové Sedlo je odvozen od místa, kde město leží. Nachází se v terénní proláclině přeneseně nazývané sedlo (Internet 5). Nejstarší zpráva o obci pochází z roku 1397. Nové Sedlo je řazené mezi hornická města. Již od 15. st. byla obec ovlivněna těžbou. Těžila se zde železná ruda (David et al. 2000), jejíž těžbou město proslulo v 16. a 17. st. (Kolektiv 1966). Doly na rudu však zanikly během třicetileté války a nahradily je doly na uhlí (David et al. 2000). Původním jádrem vsi byl opevněný panský dvůr, později označovaný jako zámeček, na jehož místě vznikl v 1. polovině 19. století uhelný důl (Kolektiv 1966).

Tereziánský katastr

Během tvorby Tereziánského katastru se stále v Novém Sedle těží železná ruda. Dobývání rudy se věnují dva sedláci. Místní obyvatelé si přivydělávají vozením železné rudy a dříví. Podle zprávy vizitační komise prodávají zdejší obyvatelé obilí do Lokte, ačkoli fásse z roku 1713 uvádí, že výnosy polí jsou tak špatné, že poddaným nestačí na chleba, a proto většina z nich posílá děti na žebrotu. Rybníky jsou zde výtažní na 2 kopy (Zemanová 2009). V roce 1713 byly přiznány chmelnice u Nového Sedla 3 věrtele (Burdová et al. 1970).

Nejstarší uhelný důl u Nového Sedla je důl Anna z roku 1780 (David et al. 2000).

Stabilní katastr (1842)

Nové Sedlo se stává samostatnou obcí v druhé polovině 19. st. a roku 1899 je povýšeno na město a zároveň získává městský znak (Internet 5).

V letech 1850-1910 je město nazývané Neusattl. Obec střídavě náležela dvěma okresům. Nejprve okresu Loket, později bylo převzato okresem Falknov a v letech 1869-1900 navráčeno zpět. Nyní náleží do okresu Sokolov (Kolektiv 1978).

Po tragickém výbuchu v roce 1905, který zabil 19 horníků, byla uzavřena jedna šachta Helena. Hnědouhelné doly se však stále rozšiřovaly. Kvůli těžbě musela být přeložena i železniční trať Karlovy Vary – Cheb. V roce 1879 zde byla otevřena sklárna, v r. 1911 postavena elektrárna (David et al. 2000).

1938

Ve 20. století bylo Nové Sedlo významným střediskem hnědouhelné těžby v západní části Sokolovské pánve. Zprůmyslnění obce změnilo celou její tvář a způsobilo např. zánik četných typických hrázděných krušnohorských domů (Kolektiv 1966).

Na hřbitově nalezneme památník zajatců z 2. světové války (David et al. 2000).

1960

Ke dni 1. 3. 1961 se obec Loučky sloučila s Novým Sedlem, žilo zde v té době 898 obyvatel (Kolektiv 1966).

Současnost

Město si dodnes zachovává svou průmyslovou tvář. Známa je např. výroba skla O-I Manufacturing Czech Republic a.s. nebo výroba porcelánu ve firmách Leander a Porcelán Loučky s.r.o. Dubí u Teplic. Nejvíce však zdejší život ovlivňuje těžba hnědého uhlí – Družba Sokolovská uhelná a.s.

V Novém Sedle je dobrá občanská vybavenost. Ve městě fungují tři školy a dvě mateřské školky. Navíc zde najdeme lékařské středisko, lékárnu, policii. V roce 2001 byl otevřen nově postavený kulturní dům Meteor, který slouží jako středisko kulturního dění. Město také zavedlo plyn a v současnosti buduje kanalizaci (Internet 5).

10. Porovnání land use v jednotlivých katastrálních územích

Pro grafické znázornění byla z každého katastru vybrána část území. Toto území je průnik map ze zpracovaných časových řezů. Má ve všech časových řezech stejnou rozlohu a nachází se na stejném místě. Přesné výřezy území se zařazenými plochami do určených kategorií znázorňují mapy v příloze číslo 2 Mapy vývoje katastrů.

Popis vývoje se týká období od poloviny 19. století (tj. obraz krajiny podle stabilního katastru) do roku 1960.

Tato kapitola obsahuje jen krátký komentář k vývoji ploch zařazených do kategorie zástavba. Rozloha zastavěného území je zajímavá z hlediska krajinářského. Ohledně osídlení oblasti mají větší vypovídající hodnotu počty domů a obyvatel. Tyto údaje pro celé katastry zpracovává další kapitola.

10.1. Dolní Chodov – vývoj od poloviny 19. st.

Podle mapy z roku 1842 jsou v katastrálním území Dolní Chodov nejvíce zastoupeny pole (48%) a louky (31% území). Hodnoty rozloh znázorňují grafy v příloze 4. Plochy polí se do poloviny 20. st. mírně zvětšují. Rozloha luk je přibližně zachována. Jejich členitost je však menší. Mizí malé loučky a hranice pozemků se narovnávají. Na začátku 20. st. vede Chodovem železnice a město se díky pracovním příležitostem (hlavně v těžbě a průmyslu) rozrůstá. S tím souvisí zvětšující se plocha zástavby, zahrad a zahuštění cestní sítě.

Po druhé světové válce se na plochách bývalých polí začíná těžit uhlí a pole ustupují lomům a loukám v okolí obce. Lesnatost katastru je nízká a mírně se snižuje.

Zajímavý je i vývoj vodních ploch. V období stabilního katastru se v území nalézala několik velkých rybníků. Ty však do druhé světové války (mapa z roku 1939) mizí. Mapa z roku nám ukazuje, že se vodní plochy do krajiny vrátily, i když se nalézají na jiných místech.

10.2. Chlum Sv. Máří

Původní katastrální území Chlumu Sv. Máří (dříve Chlumu nad Ohří) mělo větší rozlohu a v porovnání se současnou hranicí zasahovalo dále na sever. V současném katastrálním území těžba neprobíhá. V severní části výřezu mapy z roku 1960

nalezneme území narušené povrchovou těžbou. Výsypky, které se zde rozkládají, v současnosti náleží do katastrálního území Lítov, které je těžbou značně přeměněné. Těmto výsypkám ustoupily zejména pole a louky, ale mizela pod nimi i část lesů. Kromě úbytku polí a lesů můžeme zaznamenat úbytek cest. Cestní síť v okolí výsypek úplně zmizela a celkově prořídla o některé menší cesty. Louky se scelily a výrazně jich ubylo u východní hranice katastru. Nahradily však pole v těsné blízkosti obce a jejich celková rozloha se téměř nezměnila. V Chlumu také ubývá zastavěných ploch (viz vývoj obyvatel kapitola 11).

10.3.Královské Poříčí

Stabilní katastr zaznamenává území Královského Poříčí těsně před začátkem těžby. Roku 1870 zde byla vybudována železniční trať, která je zobrazena na mapě z roku 1873. První důl zde vznikl v roce 1867. Na mapě z roku 1873 však důl zakreslen nebyl. Předpokládám, že jeho plocha byla malá, jelikož se jedná o hlubinný důl nikoli povrchový lom. Povrchové lomy vznikají v blízkosti železnice a ustupují jim zejména pole. Plochy polí a luk se postupně slévají do velkých úseků a hranice se rovnají do linií. Krajině se tak snižuje členitost. Tento jev je pravděpodobně způsobem nižším zemědělským využitím krajiny – malá a méně přístupná pole zarůstají. Zaznamenat můžeme i mírný úbytek lesů. Cestní síť řídne v neobydlené části (zejména v plochách polí a lesů). Plocha zastavěného území se zvyšuje do druhé světové války, po níž začíná klesat.

V polovině 20. st. je výrazný nárůst lad, remízků a ploch, které jsou zařazeny do kategorie ostatní ploch. Nalezneme je zejména v okolí lomů a na rozhraní zemědělsky využívaných ploch.

10.4.Loket

V katastrálním území Loket je při prvním srovnání map zřejmé, že došlo k výraznému scelení pozemků a tím i ke snížení fragmentace krajiny. Město – zastavěná plocha se výrazně nemění. Díky poloze obce, v záhybu řeky Ohře, se ani nemá kam rozrůstat. V mapě z roku 1941 se v okolí železnice (severně od obce) objevují průmyslové areály.

V tomto území je výrazný i úbytek drobných polí, která ve většině případů zanikla nebo místy vytvořila jednu velkou plochu. Mnoho polí zarostlo. Nejprve se změnilo v travní porosty (příbytek luk v mapě 1941) a později se na jejich místě objevují lesy (mapa z roku 1960). Plocha lesů se během zmapovaných 60 let zvýšila téměř na dvojnásobek.

10.5.Mezihorská

Katastrální území Mezihorská se během let výrazně neměnilo. Jedinou velkou změnou je v roce 1960 nárůst polí. Mezihorská je jediné katastrální území, kde se podle mapy z roku 1960 plochy polí rozrostly na úkor luk. Zajímavý je také příbytek lesních ploch. Zároveň s lesy se rozšířila i kategorie ostatní plochy (mapa 1960). Tyto ostatní plochy jsou většinou bažiny, které v předchozích mapách nemají vlastní kategorii a pravděpodobně jsou součástí ploch, které s nimi sousedí.

Ubývá také zástavby. Tento trend pokračuje i nadále. V současnosti je Mezihorská horská chalupářská osada, která má přibližně 35 stálých obyvatel. Obyvatel měla vždy tak málo, že není vedena samostatná statistika obyvatel (část Mezihorská v kapitole 11 chybí).

10.6.Nové Sedlo

Průnik map znázorňuje poměrně malou část katastrálního území Nové Sedlo. Průnik mapuje jeho jižní část, která je mimo obec a nikdy v ní neprobíhala těžba. Území jsem nevyloučila jen proto, že i přes to, že pokrývá jen třetinu katastrálního území jeho rozloha je poměrně veliká (srovnatelná s územím Chlumu Sv. Máří).

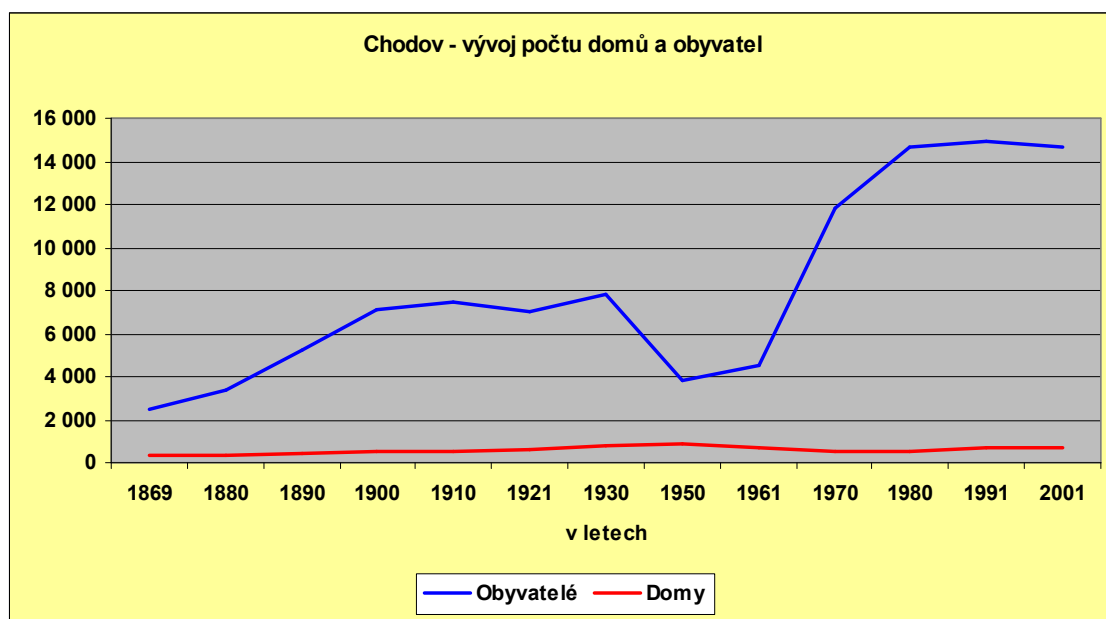
Toto území bylo dříve zemědělsky využíváno. Plochy polí a luk se však během let přeměnily v přírodě blízkou lesnatou plochu. Což je pravý opak ve srovnání se zbytkem katastrálního území, kde pole, louky i les zanikly pod tlakem povrchové těžby. V současnosti je severní část katastru změněna v lom (viz fotodokumentace obr. číslo 26).

11. Vývoj počtu obyvatel v letech 1869 - 2001

Všechny vybrané katastry leží v blízkosti německých hranic. Původně byla tato oblast osídlena Slovy. V raném středověku však proběhla v celém pohraničí německá kolonizace. Národnostně zde Němci převládali až do konce 2. světové války, kdy byly nuceně vystěhováni. Proto v roce 1946 prudce klesl počet obyvatel ve všech zdejších vesnicích.

Následující grafy znázorňují vývoj počtu obyvatel a počtu domů ve vybraných katastrálních územích od roku 1869 do 2001. Graf pro katastrální území Mezihorská chybí z důvodu nedostatku dat o daném území.

11.1.Chodov

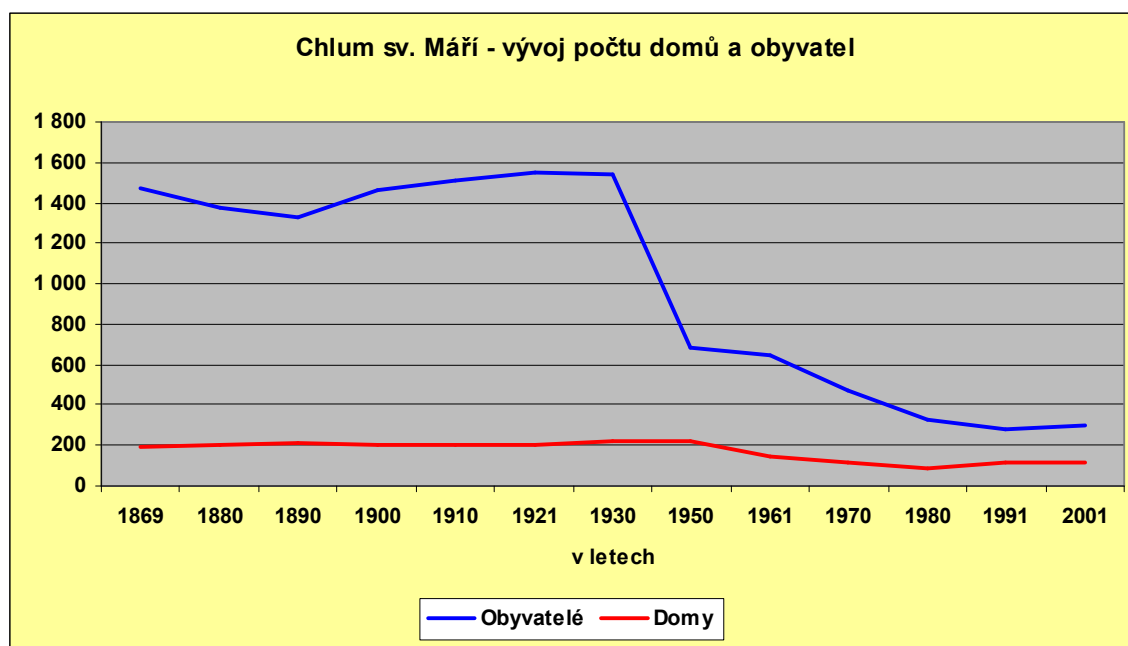
Graf 1: Vývoj počtu Obyvatel a domů v Chodově (zdroj: www.czso.cz)

Na konci 19. st. zaznamenává Chodov velký přírůstek obyvatel spojený s rozvojem města. Prvotní událost, která napomohla přírůstku obyvatel, byla stavba železniční trati v roce 1881. Nová železniční trať vedla z Chodova do Nejdku a později byla prodloužena až do saského Johanngeorgenstadtu (David et al. 2000). Na začátku 20. st. se počet obyvatel pohybuje okolo 7000.

Mírný úbytek je zaznamenán v období první světové války. Po jejím skončení se do oblasti stěhují češi a počet obyvatel se mírně navýší. Po druhé světové válce je odsunuto německé obyvatelstvo a počet obyvatel klesá na hranici 4000.

V šedesátých a sedmdesátých letech je Chodov považován za průmyslové město a lidé sem přicházejí za prací. Během let osmdesátých se počet obyvatel vystoupá k 15 000 a do současnosti se výrazně nemění.

11.2.Chlum Svaté Máří

Graf 2: Vývoj počtu Obyvatel a domů v Chlumu Sv. Máří (zdroj: www.czso.cz)

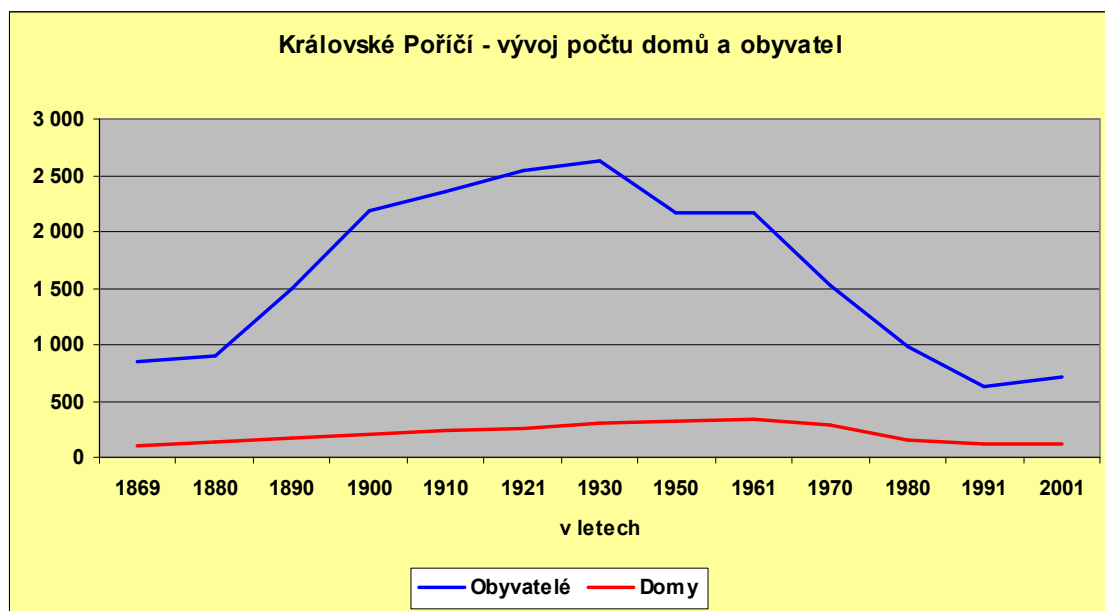
Chlum Sv. Máří byl v minulosti významným poutním místem. V polovině 19. století měla obec okolo 1500 obyvatel. Po zrušení poddanství (1848) ztratil místní probošt postavení světské vrchnosti. V hospodářském životě narůstala na významu řemesla, která od roku 1859 neomezovaly cechovní pořádky. Začátkem 20. století se v okolních obcích rozvíjí těžba hnědého uhlí a průmysl. Pracovní příležitosti lákají do této oblasti nové obyvatelé (Vlasák 2005).

Se vznikem Československa (1918) začíná do obce přísun Čechů. Až do druhé světové války se obec rozvíjí. V roce 1927 je do Chlumu zavedena první autobusová linka. Česká komunita natolik zesílí, že je zde postavena česká škola (1929). Po druhé světové válce je nucený odsun německých obyvatel a počet obyvatel žijících v obci se sníží na polovic. V obci zůstane mnoho opuštěných domů, které chátrají a jsou postupně likvidovány. Počet obyvatel se dlouhodobě snižuje i tím, že za prací se musí dojíždět do továren a dolů. V roce 1980 klesne počet obyvatel natolik, že je uzavřena místní škola. Ve stejném roce zaniká i Rusov (v té době součást obce).

Po roce 1989 jsou obnoveny tradiční poutě a obec se začíná znovu rozvíjet. Své dřívější velikosti však pravděpodobně již nedosáhne.

11.3. Královské Poříčí

Graf 2: Vývoj počtu Obyvatel a domů v Královském Poříčí (zdroj: www.czso.cz)

Při novém politickém uspořádání státu v roce 1850 byla obec Královské Poříčí prohlášena samostatnou místní obcí. V této době začalo zemědělství v obci ztrácet své dominantní postavení. Důvodem byla začínající těžba uhlí. Královské Poříčí bylo v polovině 19. st. malá vesnička, která se díky svému nerostnému bohatství začínala rozvíjet. Její růst zpomalily *dva velké požáry, které zde byly v letech 1872 a 1873*. Po těchto událostech se obec snažila podpořit obyvatele např. *v rámci rozvoje města byly v roce 1886 postaveny obecní pastoušky*.

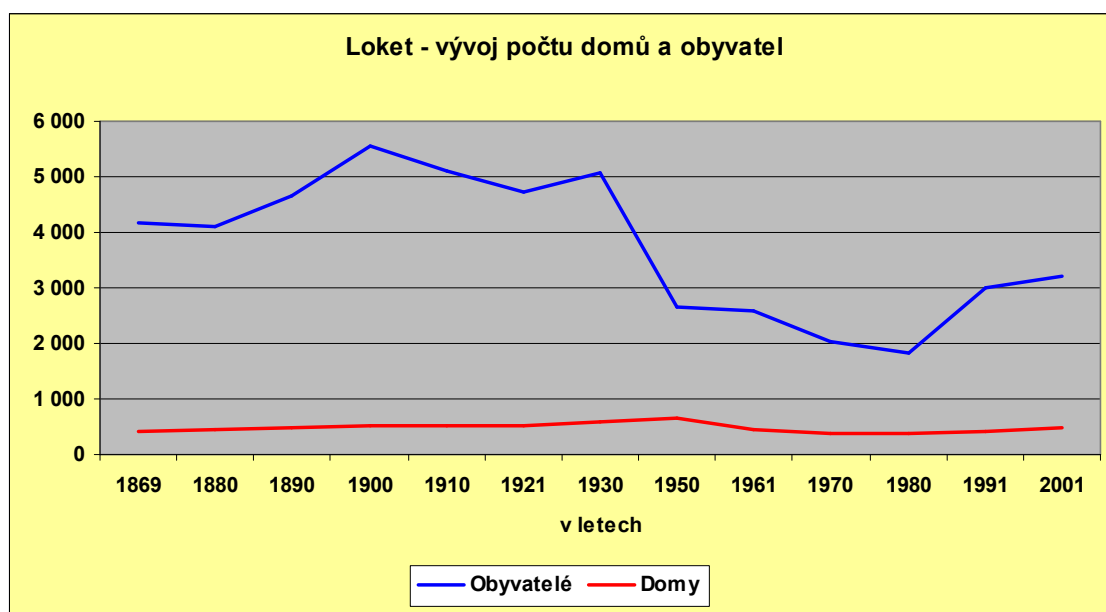
Těžební průmysl významně pomohl v růstu obce a počet obyvatel se v průběhu třech desetiletí několikanásobně zvýšil. *Začátkem 20. st. se počet obyvatel rozrůstá natolik, že v r. 1905 je k místní škole přistaveno patro. Přírůst obyvatel si vyžádá další rozšíření školy v roce 1914.*

V této době zde také zaznamenáváme čilý stavební ruch, kdy k historickému jádru města jsou přistavovány řady domů podél komunikací. Při Pstružném potoce v horní části obce byly vybudovány tzv. hornické kolonie, které tvořily činžovní domy pro ubytování zaměstnanců dolů. V roce 1910 byla obec elektrifikována (Internet 3).

Na hlubinné šachtě bylo potřeba zaměstnávat profesní odborníky, kteří většinou byly české národnosti a tvořili základ pro poměrně silně zastoupenou českou menšinu v obci. Díky tomuto faktu nebyl úbytek obyvatel v Královském Poříčí při odsunu Němců po druhé světové válce tak vysoký jako v okolních obcích.

Po nástupu komunistického režimu se celostátně zvyšovala spotřeba uhlí na výrobu elektrické energie. Těžbu uhlí bylo neustále potřeba zvyšovat a soukromá výstavba v obci se v 50. letech zastavila. Pomalu začíná pohyb obyvatelstva, který způsobil průmyslový charakter obce. Počet obyvatel klesá až do sametové revoluce (17. listopad 1989). Po revoluci byl obci navrácen majetek, který začala opravovat a zároveň budovala chybějící inženýrské sítě. Byla zrušena stavební uzávěra, která platila pro část obce. Odliv obyvatel se tím zastavil.

11.4.Loket

Graf 4: Vývoj počtu Obyvatel a domů v Lokti (zdroj: www.czso.cz)

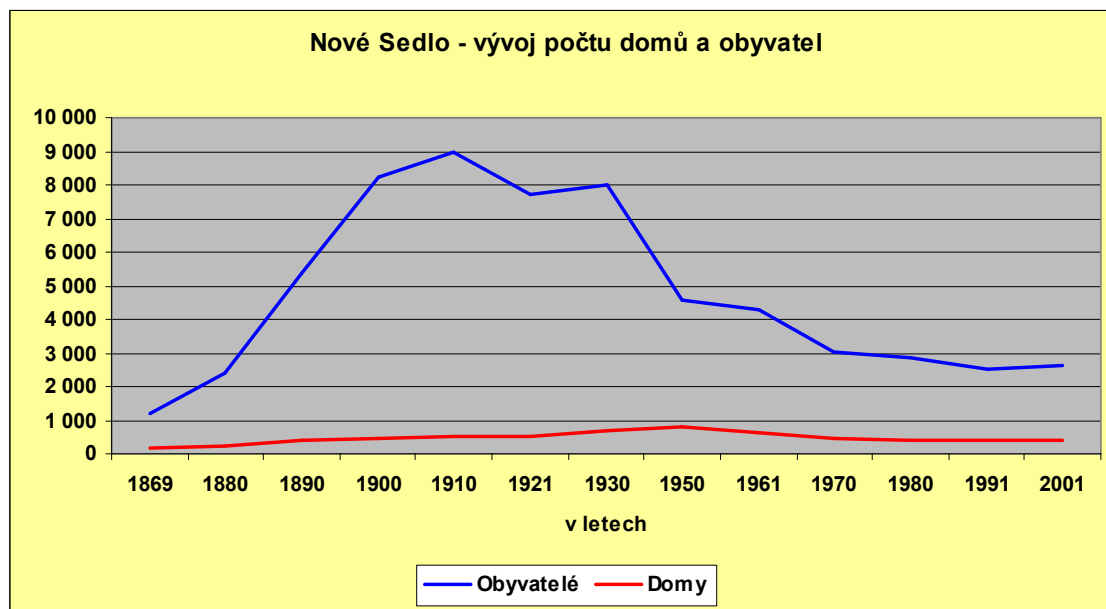
Koncem 19. st. v Lokti pomalu přibývá obyvatel. S přelomem století se tento trend otáčí.

Po založení Československa se úbytek obyvatel zastaví a s Čechy stěhujícími se sem za práci se začíná mírně zvyšovat i počet obyvatel. Po druhé světové válce se stejně jako ve všech pohraničních oblastech počet obyvatel sníží přibližně na polovic a až do osmdesátých let se stále snižuje.

Po sametové revoluci se město opět začíná rozvíjet. V devadesátých letech je místní hrad navrácen městu a to jej opravuje a pořádá na hradě a v jeho okolí mnoho akcí

(Internet 4). Díky turistickému ruchu nabývá město na významnosti a počet obyvatel žijících v Lokti se zvyšuje.

11.5. Nové Sedlo

Graf 5: Vývoj počtu Obyvatel a domů v Novém Sedle (zdroj: www.czso.cz)

Na začátku 19. st. bylo Nové Sedlo malá obec asi s tisícem obyvatel. Jeho význam začal prudce stoupat v polovině 19. st., kdy se zde začíná těžit hnědé uhlí. Obec se změnila v průmyslové městečko a počet jeho obyvatel se za padesát let zvýšil na osminásobek. Na začátku dvacátého století je obec v rozkvětu. Nové Sedlo se stává střediskem hnědouhelné těžby na Sokolovsku.

První významný pokles obyvatelstva zaznamenáme v období první světové války. Velká část obyvatel odchází i po druhé světové válce a jejich počet se sníží na necelých 5000 obyvatel. Od padesátých let se počet obyvatel stále mírně snižuje.

12. Porovnání vývoje mezi katastry

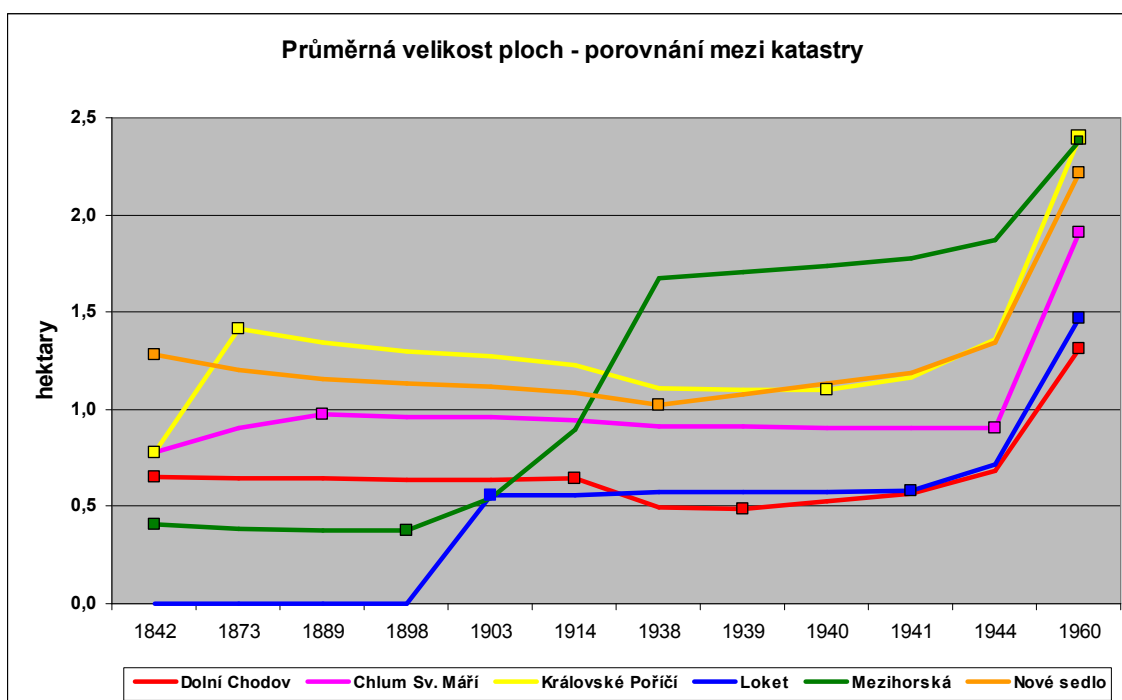
Vybraná katastrální území jsem porovnávala podle průměrné velikosti plochy a ve třech nejvíce zastoupených kategoriích – polí, luk a lesů. Toto porovnání vychází z map v příloze 3 (Mapy v jednotlivých letech), které znázorňují mnou zpracované, ale nestejně velké části katastrů.

Pro znázornění výsledků jsem sestavila grafy. Každý katastr je v grafu zastoupen svou barvou. Výsledné hodnoty jsou nespojité a jsou zobrazeny malými čtverci. Barevné čáry, které je spojují, nerepresentují žádná data. Jsou to jen spojnice mezi výsledky v jednotlivých časových řezech, které naznačují směr vývoje dané hodnoty.

Tato kapitola řeší otázky, které jsou součástí hypotéz této práce. Proto jsem na konec kapitoly zařadila potvrzení/vyvrácení hypotéz.

12.1. Porovnání z hlediska průměrné velikosti plochy

Průměrná velikost plochy byla spočtena bez ohledu na kategorie ploch pro každé katastrální území ve všech časových řezech. Výsledné hodnoty jsou uvedené v hektarech.

Graf 6: Průměrná velikost ploch – porovnání mezi katastry

Z grafu 6 je patrné, že od poloviny 19. století do druhé světové války nejsou změny průměrné velikosti ploch výrazné. Jedinou výjimkou je Mezihorská, v této linii však chybí hodnota v období druhé světové války. Proto se dá předpokládat, že její vývoj je podobný jako u jiných katastrálních území v této lokalitě.

V období po druhé světové válce se průměrná velikost ploch zvětšuje. Je to dáno scelováním polí a pozemků. K první vlně scelování dochází právě v polovině 20. století. Scelování pozemků je viditelné i na mapách, které naleznete v přílohách číslo 2 a 4. Myslím si, že kdyby byla k dispozici i data mapující současný stav, bylo by scelení ještě výraznější a průměrná velikost ploch by byla ještě o něco větší.

12.2. Porovnání z hlediska procentuálního zastoupení vybraných kategorií v katastrálním území

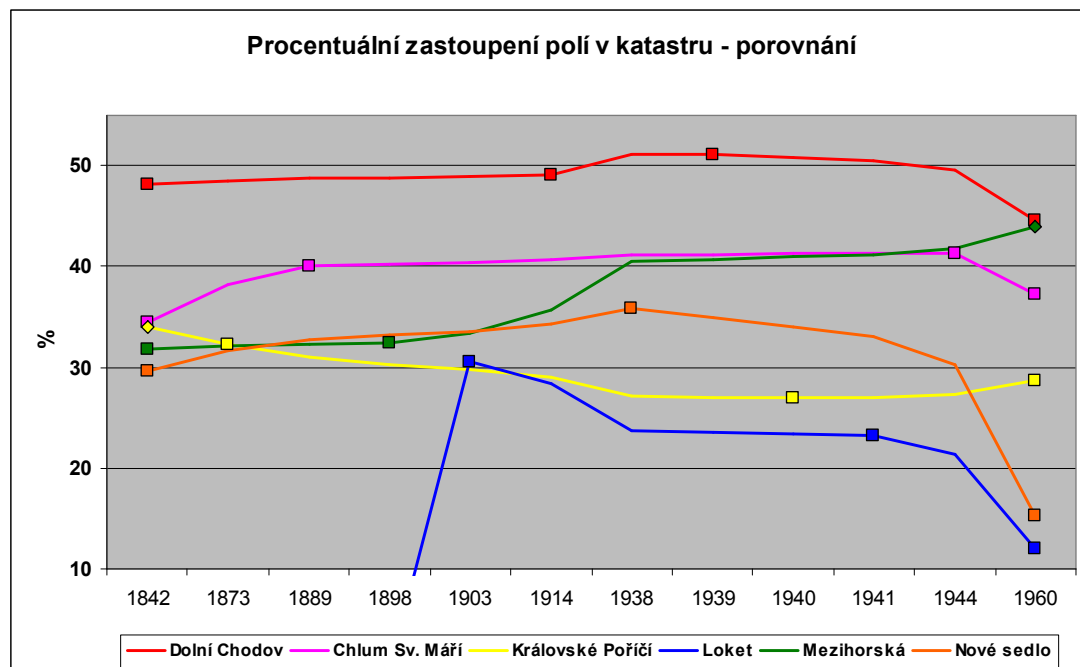
Jednotkou využitou k porovnání katastrů mezi sebou jsem zvolila procenta. Důvodem byl fakt, že mezi sebou porovnávám různě velké plochy. Srovnávat jsem mohla i průměrné velikosti ploch počítané pro každou kategorii. S přihlédnutím k velikosti směrodatných odchylek pro velikost ploch v jednotlivých kategoriích jsem usoudila, že tato data nemají tak silnou vypovídající hodnotu jako procentuální zastoupení ploch. Pro každé katastrální území jsem sestavila tabulku skládající se z výsledných hodnot pro jednotlivé kategorie v každém časovém řezu. U každé kategorie nalezneme hodnotu celkové rozlohy ploch, počet ploch v daném katastru, rozlohu nejmenší a největší plochy z dané kategorie, průměrné velikosti ploch a její směrodatnou odchylku. Tabulky se všemi těmito údaji naleznete v příloze číslo 3 (Tabulky vývoje katastrů v jednotlivých letech).

Pro porovnání vývoje mezi jednotlivými katastry jsem vybrala tři nejvíce zastoupené kategorie – pole, louky a lesy. Ostatní kategorie se nejčastěji pohybují do 2% rozlohy zmapovaného území (výjimečně dosáhnou k 6%), proto jsem se rozhodla, že jejich vývoj porovnávat nebudu.

12.2.1. Pole

Kategorie polí má celkově největší zastoupení ze všech kategorií, proto je její vývoj velmi důležitý. Jak ukazuje i níže uvedený graf 7, celkové zastoupení polí se od poloviny 19. st. do konce druhé světové války příliš neměnilo. Po druhé světové válce je zaznamenán u čtyř katastrů, Dolního Chodova, Chlumu Sv. Máří,

Lokte a Nového Sedlo, výrazný úbytek polí. V katastrálním území Královského Poříčí se plocha polí mírně rozšíří a vrací ke svému původnímu zastoupení před druhou světovou válkou. Velkým překvapením byla data území obce Mezihorské, kde je jako u jediné zaznamenán dlouhodobý přírůstek ploch polí.

Graf 7: Porovnání procentuálního zastoupení kategorie POLE

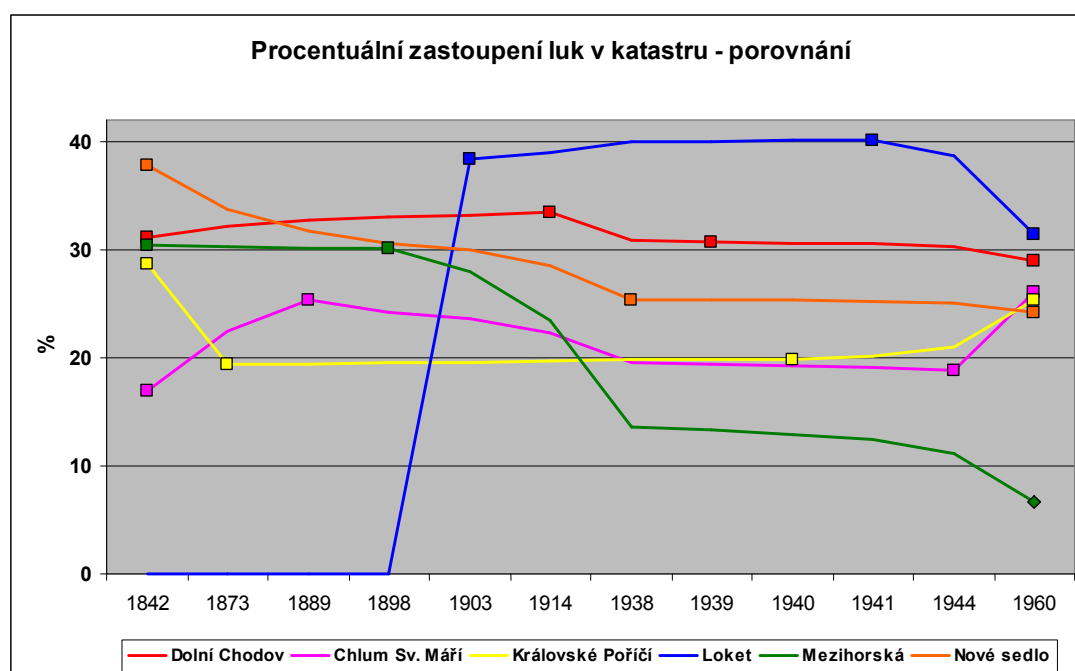
12.2.2. Louky

Kategorie luk je z hlediska rozlohy druhá nejvíce zastoupená kategorie. Příbytek, či úbytek ploch do ní zařazených je často spjatý s vývojem ploch polí a lesů. Při pohledu na graf 8 je patrné, že některé katastry se v kategorii luk měnily významně a jiné téměř vůbec.

Mezi katastrální území, kde se zastoupení luk výrazně neměnilo, patří Dolní Chodov. Pro Chodov platí, že kategorie louky stagnuje až velice mírně klesá. Podobný vývoj zaznamenáváme i u Královského Poříčí, kde hodnoty stagnují a po druhé světové válce se mírně zvýší. První hodnota v grafu u Královského Poříčí vypadá oproti ostatním hodnotám pro tento katastr velmi vysoká, ale když si uvědomíme, že číslo mapuje mnohem větší území než zbytek hodnot (viz mapy příloha 4 mapa Královské Poříčí 1842) je velmi pravděpodobné, že kdyby mapovala jen jižní část území, byla by hodnota v jedné linii s hodnotou z roku 1873.

Zastoupení luk ve Chlumu Sv. Máří před druhou světovou válkou mírně klesá a po ní opět stoupne na svou původní úroveň. Tento vývoj je způsoben postupným úbytkem drobných plošek luk, které později nahradí větší celky o podobné celkové rozloze.

Katastry Loket a Nové Sedlo zaznamenávají postupný úbytek luk. Při porovnání se zbylými dvěma grafy, které ukazují vývoj ve vybraných kategoriích, je patrné, že klesá zastoupení jak luk, tak polí, ale zastoupení ploch lesů se ve stejné míře zvyšuje. V katastrálním území Mezihorská je výrazný úbytek luk. Louky zde nahrazují zejména pole.

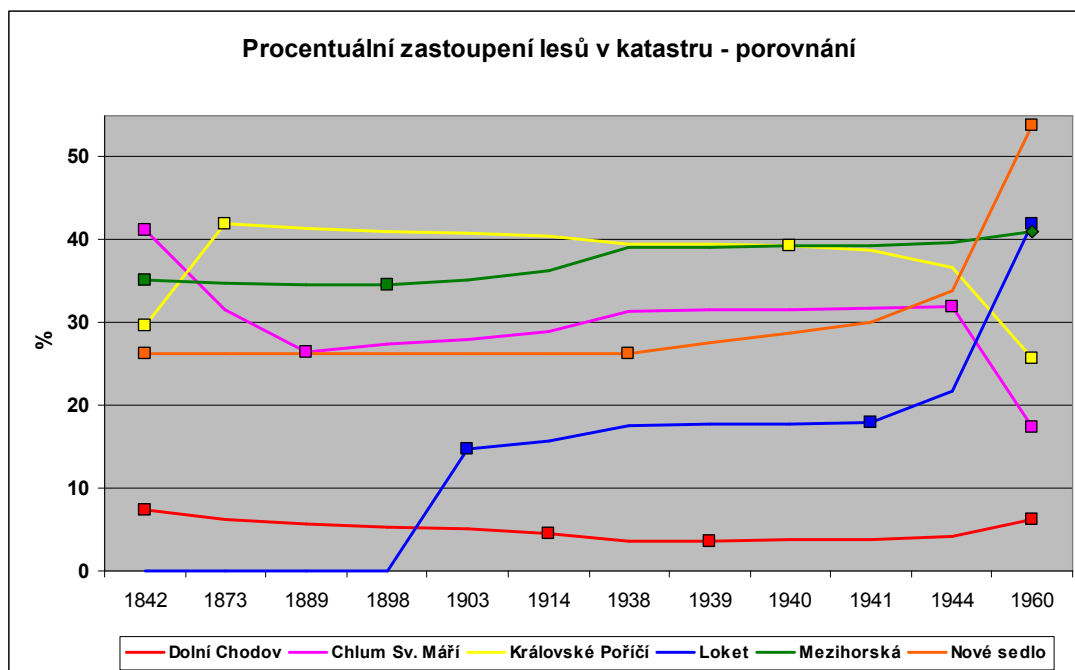
Graf 8: Porovnání procentuálního zastoupení kategorie LOUKY

12.2.3. Lesy

Kategorie lesů je také ve zpracovaných katastrálních územích významně zastoupena. Kategorie lesů se vyvíjela asi nejrozličněji z porovnávaných kategorií. Jediný katastr, kde je v porovnání s ostatními lesnatost poměrně nízká je Dolní Chodov. Dá se říct, že plocha lesů v tomto katastru se výrazně nemění. Je zde zaznamenán jen nízký pokles na začátku dvacátého století. Tento pokles je v 60. letech již vyvážen a plocha lesů je téměř stejná jako v období znázorněném ve stabilním katastru.

Výrazný přírůstek lesních ploch je u území Lokte a Nového Sedla. V obou případech je způsoben postupným rozrůstáním lesů, které existovaly již v polovině 19. st. Mírný přírůstek je zaznamenán i u Mezihorské. Naopak výrazný úbytek lesů vychází

u katastrálních území Královské Poříčí a Chlum Sv. Máří. V obou případech však není reálný úbytek lesů tak výrazný. Čísla jsou mírně zkreslená změnou hranic katastru. Mapový podklad v různých časových řezech zobrazoval jiné části území (viz příloha 4 Mapy v jednotlivých letech).

Graf 9: Porovnání procentuálního zastoupení kategorie LESY

Při porovnání vývoje jednotlivých katastrálních území podle mě dostupných dat jsem došla k názoru, že každé katastrální území se vyvíjelo jedinečným způsobem a není možné formulovat nějaká obecná pravidla, podle kterých změny probíhaly.

12.3. Potvrzení/vyvrácení hypotéz

12.3.1. Na sledovaném území ubylo zemědělských ploch, především polí ve všech vybraných katastrálních územích

První hypotéza předpokládala výrazné snížení zastoupení ploch v kategorii pole. Z pohledu na graf 7 znázorňující vývoj polí v mapovaném období je patrné, že u pěti vybraných katastrálních území opravdu ploch polí ubylo. Úbytek je výrazný zejména u Nového Sedla a Lokte. U ostatních katastrů jsem předpokládala úbytek polí vyšší. Důvodem, proč tomu tak není, je fakt, že již v 19. st. je zde menší podíl polí než v jiných oblastech republiky. Jedinou výjimkou, kde pole přibyla je katastr Mezihorské.

Na základě faktu, že pole ubyly u pěti ze šesti katastrů, tuto hypotézu potvrzují.

12.3.2. Na celém území Sokolovska výrazně přibyla ploch lesů

Druhá hypotéza předpokládala rozrůstání zalesněných ploch. Vychází z předpokladu, že během 200 let, ve kterých tato práce mapuje vybraná území, se výrazně zvýšila lesnatost celé České republiky. Již při prvním pohledu na graf 9, který zobrazuje vývoj procentuálního zastoupení lesů, je patrné, že plošný přírůstek ve vybraných katastrech potvrdit nemohu. Lesů výrazně přibyla pouze v Lokti a Novém Sedle. V katastru Mezihorské je přírůstek minimální a v Dolním Chodově plochy lesů stagnují na své původní rozloze. V katastrálním území Chlumu Sv. Máří a Královského Poříčí jsem naopak zaznamenala úbytek lesů.

Po posouzení těchto dat hypotézu o přírůstku lesů vyvracím.

13. Diskuse

Tato práce mapuje vývoj šesti katastrálních území před největším rozvojem těžby, který nastal v 60. letech 20. století. Všechna data vycházejí ze zpracování map, nikoli leteckých snímků.

Stejně jako publikace z roku 2009: Rekonstrukce historického využití krajiny Sokolovska – krajina v zrcadle map stabilního katastru (Trpáková et al. 2009), ukazuje možnosti využití stabilního katastru pro výzkum historické podoby krajiny. Tato práce dokazuje, že využitelným zdrojem jsou i katastrální mapy, které mapují jen jedno katastrální území. Tyto mapy však mají oproti celoplošnému mapování, jako je stabilní katastr, značné nevýhody. Například nebyly digitalizovány a roky jejich vzniku se někdy podstatně liší a proto je problém z nich sestavit jednotný časový řez.

Při nahlédnutí do výsledků výše uvedené publikace zjistíte, že hlavní roli v krajině Sokolovska hrají zemědělské pozemky, pole a louky, a lesní pozemky. Jejich vývojem se zabývá předchozí kapitola.

Má práce je typově velice podobná finskému výzkumu z roku 2002: Systematic Assessment of Maps as Source Information in Landscape-change Research. Landscapa Research (Vuorela et al. 2002). Práce se však zabývají území s jiným charakterem. Zatímco já popisuji krajinu ve střední Evropě na Sokolovsku, která je v současnosti silně ovlivněna těžbou, autoři druhé práce zkoumají plochu ostrova Ruissalo, který leží na jihovýchodě Finska poblíž města Turku. Používají však podobný postup s využitím nástrojů GIS a srovnáním území v časových řezech. Má práce studuje více katastrálních území (šest vybraných katastrů) ve třech/čtyřech časových řezech v rozmezí let 1873 - 1960. Naopak finský výzkum pracuje s mapami jednoho území v devíti časových řezech mezi lety 1690 – 1998. Obě práce využívají jako základní podklady historické mapy doplněné informacemi z jiných zdrojů. Zároveň jsou v obou případech krajinné plochy a prvky rozděleny do kategorií. V této práci se zabývám pouze plochami, které zařazuji do deseti zvolených kategorií. Finský výzkum rozděluje prvky v mapách na bodové, liniové a plošné a zařazuje je do 15 kategorií, podle kterých vyhodnocuje změny v krajině. Celkově tato studie porovnává a zkoumá více témat, což je dáno informačně bohatšími zdroji, než jsem využívala já. Jedním z výsledků finské studie je porovnání

prostorového rozvržení krajiny ve zkoumaném období. Základní rozvržení využití půdy v dané oblasti vyhodnocuje jako téměř neměnné – je stejné v prvním a posledním časovém řezu. Při pohledu na mapy v přílohách číslo 2 a 4 je vidět, že rozvržení půdy zůstalo ve zpracovaných časových řezech taktéž stejné. V případě katastrů na Sokolovsku je pravděpodobné, že kdyby byl zpracován současný řez rozvržení půdy, tak by se vlivem těžby výrazně změnilo.

Podle mého názoru je mnou zvolený metodický postup poměrně pracný a hodně časově náročný. Myslím si, že není vhodný pro zpracování velkých území. Doporučila bych jej vždy jen pro zpracování několika katastrálních území.

14. Závěr

Prvním cílem práce bylo vytvořit historický obraz krajiny, zaměřený na období v jednotlivých časových řezech. Tento cíl se prolíná celou prací od textových historických popisů katastrů (v kapitole 9) přes výsledné kapitoly, popisující vývoj katastrů (kapitoly 10 - 12), po mapové přílohy.

Druhým cílem bylo pro každý katastr vytvořit mapu znázorňující změny v krajině minimálně ve třech časových řezech. Tyto mapy ukazují změny v letech 1842 až 1960. Pro tři území, Dolní Chodov, Chlum sv. Máří a Královské Poříčí jsem vytvořila mapu ve čtyřech časových řezech. Zbýlá území Locket, Mezihorská a Nové Sedlo jsem zpracovala ve třech řezech. Přehled těchto map se nachází v příloze číslo 2 Mapy vývoje katastrů.

Posledním cílem bylo porovnání vývoje katastrálních území mezi sebou. K tomuto účelu jsem vytvořila grafy, které znázorňují vývoj průměrné velikosti plochy v katastru a porovnávají procentuální zastoupení ve třech nejrozšířenějších kategoriích – pole, louky a lesy. Ze srovnání vývoje katastrů vyplynulo, že průměrná velikost plochy se zvětšuje. Vývoj katastrálních území se nedá jednoznačně rozdělit na katastry se stejným vývojem, protože každé území mělo jedinečný vývoj.

Původní myšlenkou při zadávání práce bylo umístit poslední časový řez do současnosti. Díky časové náročnosti a pracnosti celé práce tento poslední časový řez nevznikl. V této podobě práce mapuje podobu a vývoj vybraných katastrálních území od poloviny 19. století do 60. let 20. století. Současnost v této práci zobrazuje jen příloha s fotodokumentací a několik textových popisů. Nicméně v tom vidím možnost pro případné pokračovatele.

Mé výsledky mohou sloužit jako podklad pro případné pokračovatele, zároveň nebo mohou být využity k podobným studiím. Práce bude použita i v rámci již zmiňovaného grantu: Nové přístupy umožňující výzkum efektivních postupů pro rekonstrukci a asanaci devastovaných oblastí – MŠMT (NPV2) 2008-2011 (2BO 8006 SP2), řešeném Katedrou ekologie krajiny FŽP ČZU v Praze.

15. Seznam použité literatury

BENDER O., BOEHMERB H.J., JEANS D., SCHUMACHER K.P., 2005: Using GIS to analyse long-term cultural landscape change in Southern Germany. *Landscape and Urban Planning* 70: s. 111–125.

BENEŠ J., BRŮNA V., 1994: Archeologie a krajinná ekologie. – Nadace projekt Sever, Most, 159 s.

BOLTIŽIAR M., OLAH B., 2008: Potenciál historických map a leteckých snímků při studiu změn krajiny. *Geografická revue* 18: s. 64 – 82.

BRŮNA V., KŘOVÁKOVÁ K., 2005a: Analýza změn krajinné struktury s využitím map Stablního katastru. In: HISTORICKÉ MAPY. Zborník z vedeckej konferencie, Bratislava 2005 (Kartografická spoločnosť Slovenskej republiky), s. 27 – 34.

BRŮNA V., KŘOVÁKOVÁ K., 2005b: Staré mapy jako cenný zdroj informací o stavu a vývoji krajiny. *Zahrada - Park- Krajina*, 4/2005, s. 25 - 29. Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, Praha.

BRŮNA V., KŘOVÁKOVÁ K., 2006: Identifikace historické sítě prvků ekologické stability krajiny. In.: Kolektiv: Výzkum antropogenních zátěží v severočeském regionu. *Studia ecologica XIV* , Ústí nad Labem, s. 108 -118.

BRŮNA V., KŘOVÁKOVÁ K., NEDBAL V., 2008: Historická struktura krajiny a hospodaření v pramenné oblasti Blanice. *Silva Gabreta* 14: s. 199 – 220.

BURDOVÁ,P., CULKOVÁ, D., ČÁŇOVÁ, E., LIŠKOVÁ M., RAJTORAL F., 1970: Tereziánský katastr český, dominikál. Archivní správa MC ČSR Praha.

CAJTHAML J., KREJČÍ J., 2008: Využití starých map pro výzkum krajiny. GIS Ostrava 2008, Ostrava.

CERNAJSEK T., POŠMOURNÝ K., 2002: Historické geologické mapy jako nástroj pro obnovu krajiny v České republice. In: Krajina 2002 od poznání k integraci, Ústí nad Labem.

DAVID P., SOUKUP V. et kol, 2000: Průvodce po Čechách, Moravě a Slezku - Krušné hory – západ. S & D nakladatelství a vydavatelství Praha.

DOMAAS S.T., 2007: The reconstruction of past patterns of tilled fields from historical cadastral maps using GIS. *Landscape Research* 32: s. 23–43.

GOJDA M., 2002: Letecký průzkum a paměť české krajiny. In: Krajina 2002 od poznání k integraci, Ústí nad Labem.

HAMRE .LN., DOMAAS S.T., AUSTAD I., RYDGREN K., 2007: Land-cover and structural changes in western Norwegian cultural landscape since 1865, based on an old cadastral map and a field survey. *Landscape Ecol.* 22: s. 1563–1574.

HERBEN T., MÜNZBERGOVÁ Z., MILDÉN M., EHRLÉN J., COUSINS S., ERIKSSON O., 2006: Long-term spatial dynamics of *Succisa pratensis* in a changing rural landscape: linking dynamical modelling with historical maps. *Ekology* 9: s. 131–143.

HRADECKÝ, E., 1956: Teresiánský katastr. Rozbor fondu, Sborník archivních prací, ročník VI., č. 1, Praha.

HWANG J.-T., HUANG-CHEN L., 2009: A study on cadastral maps data changes processing and display. National Taipei University, Taiwan.

CHALUPA. A., LIŠKOVÁ, M., NUHLÍČEK, J., RAJTORAL, F., 1964: Tereziánský katastr český, rustikál. Archivní správa MV Praha

JEDLIČKA K., 2010: Geomorfologický informační systém. GIS Ostrava 2010.

KOLEKTIV, 1966: Krušné hory. Sportovní a turistické nakladatelství Praha.

KOLEKTIV, 1978: Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850-1970 Díl II, Praha.

LIPSKÝ Z., 2002: Sledování historického vývoje krajinné struktury s využitím starých map. In: Krajina 2002 od poznání k integraci, Ústí nad Labem.

MALINIAK P., OLAH B., 2008: Historické mapy a krajinnno-ekologický výskum. Geografická revue 13: 26 – 39.

MILERSKI R., 2005: Nauka o krajině. Vysoké učení technické v Brně, Brno.

PÄRTER M., MÄNDLA R., ZOBEL M., 1999: Landscape history of a calcareous (alvar) grassland in Hanila, western Estonia, during the last three hundred years. Landscape Ecology 14: s. 187–196.

PECHAROVÁ et al., 2008: Zpráva Národního programu výzkumu II, MŠMT. Nové přístupy umožňující výzkum efektivních postupů pro rekultivaci a asanaci devastovaných oblastí. 2008-2011. JU v Českých Budějovicích a ČZU v Praze.

POŠTOLKA V., 2007: Obnova a využití krajiny po těžbě uhlí na příkladu Chomutovska a Lužice. In: Články z konference v Mostu 17.-20.4.2007, CD ROM verze, Most.

POKORNÝ et al., 2001. Zpráva Projektu VaV 640/3/0000. Obnova funkce krajiny narušené povrchovou těžbou, DÚ 04 Diagnóza krajiny, část Sokolovská pánev, kap. Historické mapy vybraných území (řešitelé: Trpák P., Trpáková I.).

ROMPORTL D., 2005: Typologie krajin v České republice a v Evropě. Katedra fyzické geografie a geoekologie PřF UK v Praze Albertov 6, Praha 2.

ROTHBAUER I.M., 2003: Územní prognóza území dotčeného těžbou hnědého uhlí na Sokolovsku - Průzkumy a rozbory. Atelier T-plan, s.r.o., Praha.

RUMSEY D., WILLIAMS M., 2002: Historical maps in GIS in Knowles A.K. (ed.) *Past Time, Past Place: GIS for history*. ESRI Press: Redlands, CA, s. 1-18.

SKLENIČKA P., 2007: Sledování změn krajinné struktury při obnově krajiny narušené povrchovou těžbou. In: Články z konference v Mostu 17.-20.4.2007, CD ROM verze, Most.

SMOLOVÁ I., PTÁČEK P., 2006: Selected changes in exploitation and mining of mineral resources in the Czech Republic in the period 1993–2005. In *GEOGRAPHICA* 39: s. 49-64.

ŠMÍD R., 1999: Loket – historické město a hrad. Vydal Polypress a Nadace hradu Loket.

ŠTOJDL J., 2009: GIS jako nástroj pro podporu rozhodovacích procesů na správě CHKO Kokořínsko. Diplomová práce. UJEP, Ústí nad Labem – nepublikováno.

TRPÁK P., TRÁKOVÁ I., 2002: Analýza funkčnosti krajiny na základě specifických vyhodnocení indikačních skic map a svazků stabilního katastru. In: *Krajina 2002 od poznání k integraci*, Ústí nad Labem.

TRPÁKOVÁ I., TRPÁK P., 2003: Strukturální změny krajiny ve vybraných obcích na panství Nové Hrady - popis dle indikačních skic a dalších historických materiálů a prací; obec Byňov - kritické zpracování hospodaření na základě vyhodnocení údajů stabilního katastru a duplikátu stabilního katastru, Studie pro ENKI, o.p.s. Třeboň, Pyšely

TRPÁKOVÁ I., TRPÁK P., 2007: Paměť krajiny předpoklad ekologické stability území ovlivněných těžbou. In: Články z konference v Mostu 17.-20.4.2007, CD ROM verze, Most.

TRPÁKOVÁ I., TRPÁK P., SKLENIČKA P., SKALOŠ J., ENGSTOVÁ B., 2009: Rekonstrukce historického využití krajiny Sokolovska – krajina v zrcadle map stabilního katastru. Lesnická práce, Praha.

UHLÍŘOVÁ L., 2002: Současný stav využití starých map pro sledování krajinných změn. In: Krajina 2002 od poznání k integraci, Ústí nad Labem.

VERBURG P.H., STEEG J., VELDKAMP A., WILLEMEN L., 2009: From land cover change to land function dynamics: A major challenge to improve land characterization. *Journal of Environmental Management* 90: s. 1327–1335.

VLASÁK V., 2005: Dějiny obce Chlumu Svaté Máří. Obec Chlum Svaté Máří.

VOS W., MEEKES H., 1999: Trends in European cultural landscape development: perspectives for a sustainable future. *Landscape and Urban Planning* 46: s. 3-14.

VUORELA N., ALHO P., KALLIOLA R., 2002: Systematic Assessment of Maps as Source Information in Landscape-change Research. *Landscapa Research* 27: s. 141–166.

ZEMAMOVÁ R., 2009: Analýza historického využití krajiny (land use) s využitím Tereziánského katastru. ČZU Praha.

ZIMOVA R., PESTAK J., VEVERKA B., 2006: Historical military mapping of the Czech lands – cartographic analysis. In: Bandrova, T. (ed.), 1st International Conference on Cartography and GIS (Borovets, Bulgaria).

Internetové zdroje

[1] - www.czso.cz

[2] – www.geoportal.cenia.cz

[3] - <http://www.kralovske-porici.eu/index.php?show=home> – oficiální stránka města Královské Poříčí

[4] - <http://ilcik.cz/download/penize.htm>

[5] - <http://mestonovesedlo.cz> – oficiální stránky města Nové Sedlo

[6] - <http://www.obecjindrichovice.cz> - oficiální stránky města Jindřichovice

Ostatní zdroje

Naučné stezky měst:

- Loket – tabule: Černá věž (zřizovatel Karlovarský kraj – mikroregion Sokolov východ)
- Královské Poříčí – tabule: Královské Poříčí; 12. Hrázděné lidové stavby (zřizovatel Karlovarský kraj - mikroregion Sokolov východ)
- Nové Sedlo – tabule: Škola v Masarykově ul. 217; Kaplička v Loketské ulici, Kostel Nanebevstoupení Páně (zřizovatel Karlovarský kraj - mikroregion Sokolov východ)
- Chlum Sv. Máří – tabule: Historie obce (zřizovatel Karlovarský kraj)

16. Přílohy

Seznam příloh

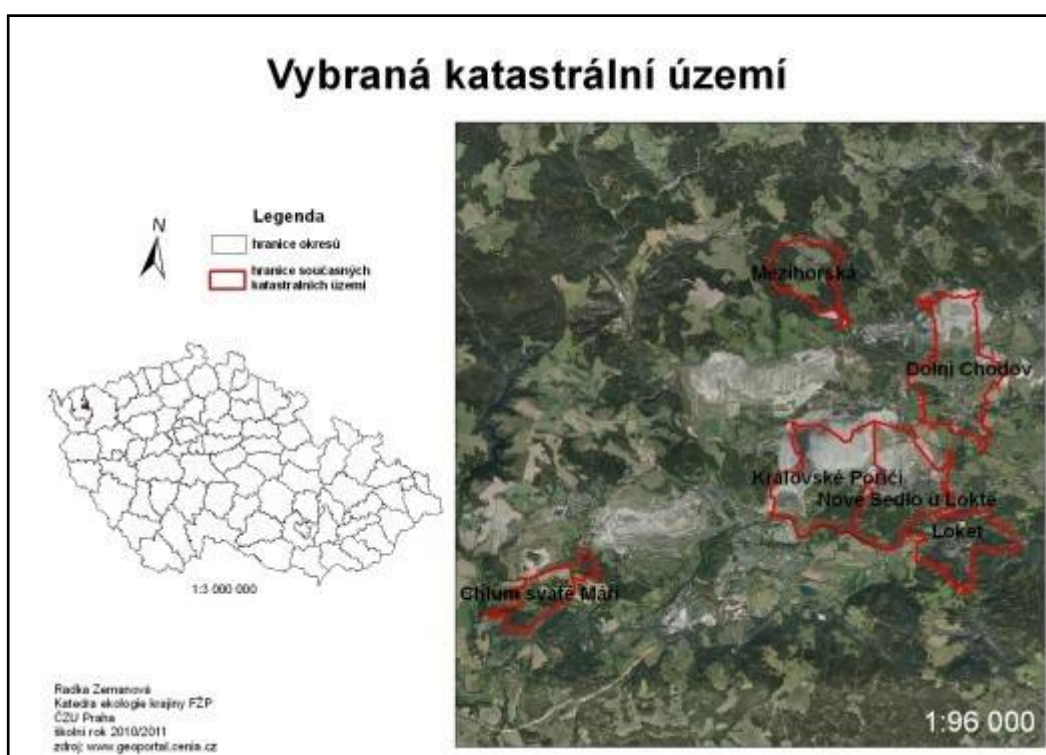
1. Mapa zájmového území
2. Mapy vývoje katastrů
3. Tabulky vývoje katastrů
4. Mapy v jednotlivých časových řezech
5. Fotodokumentace

!!!Upozornění!!!

V této verzi práce jsou veškeré přílohy zmenšené a mají zhoršenou čitelnost (měřítko u map neodpovídají). Přílohy v původní velikosti naleznete v tištěné podobě nebo na CD přiloženém ke svázané práci.

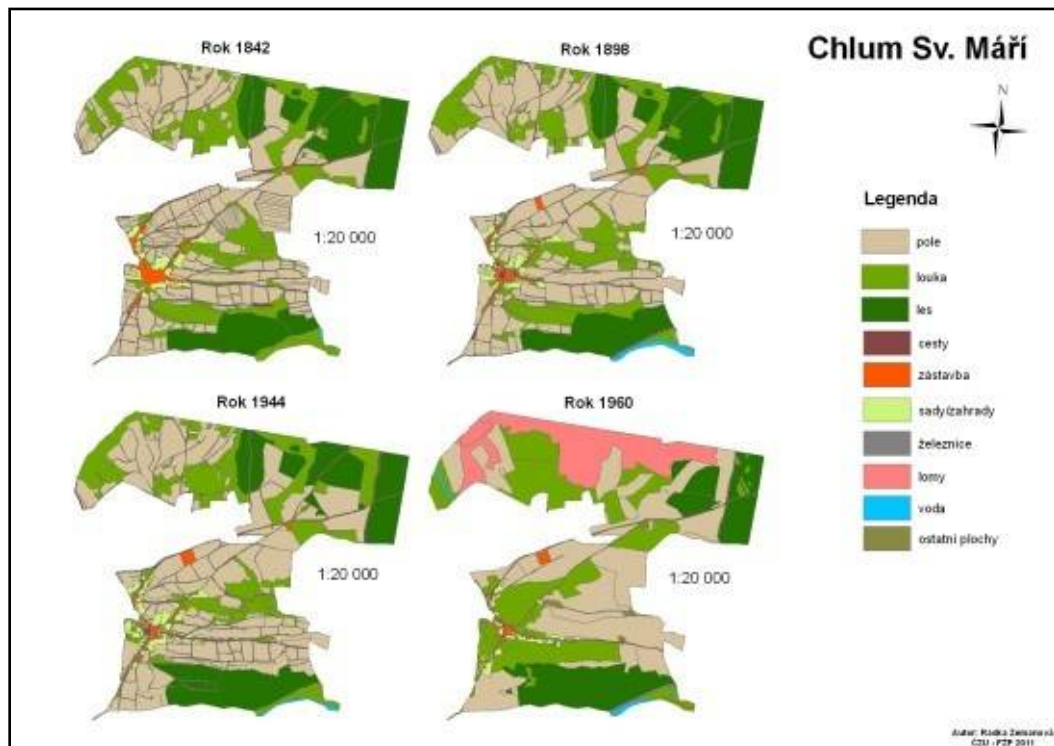
Příloha číslo 1

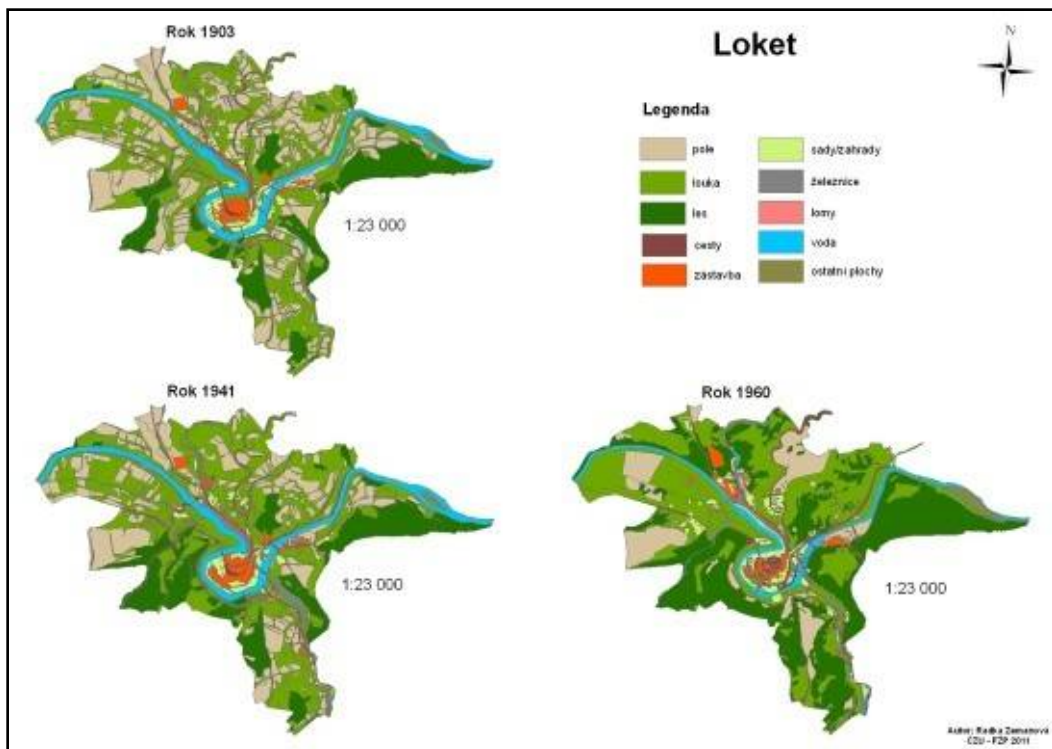
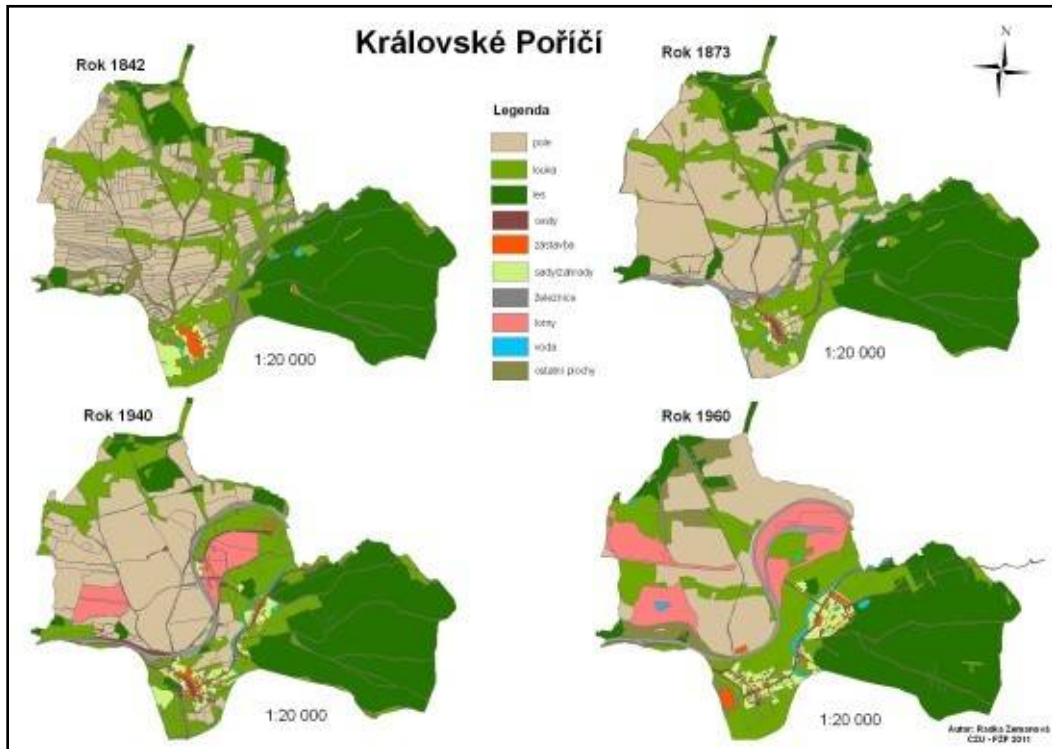
Mapa zájmového území

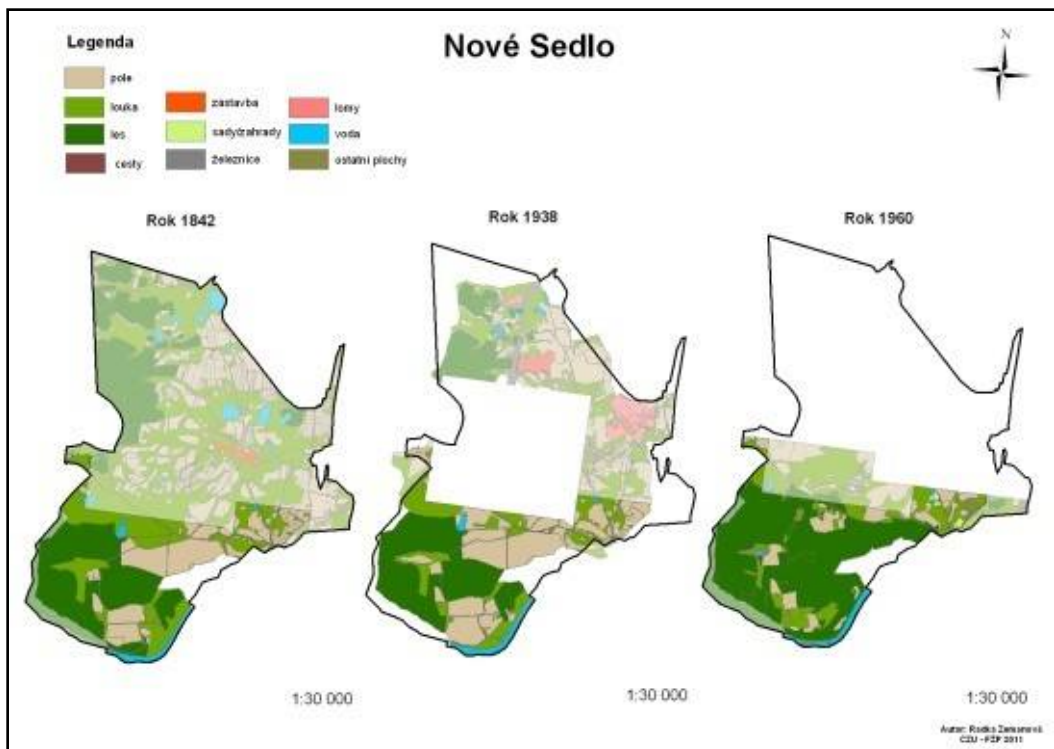
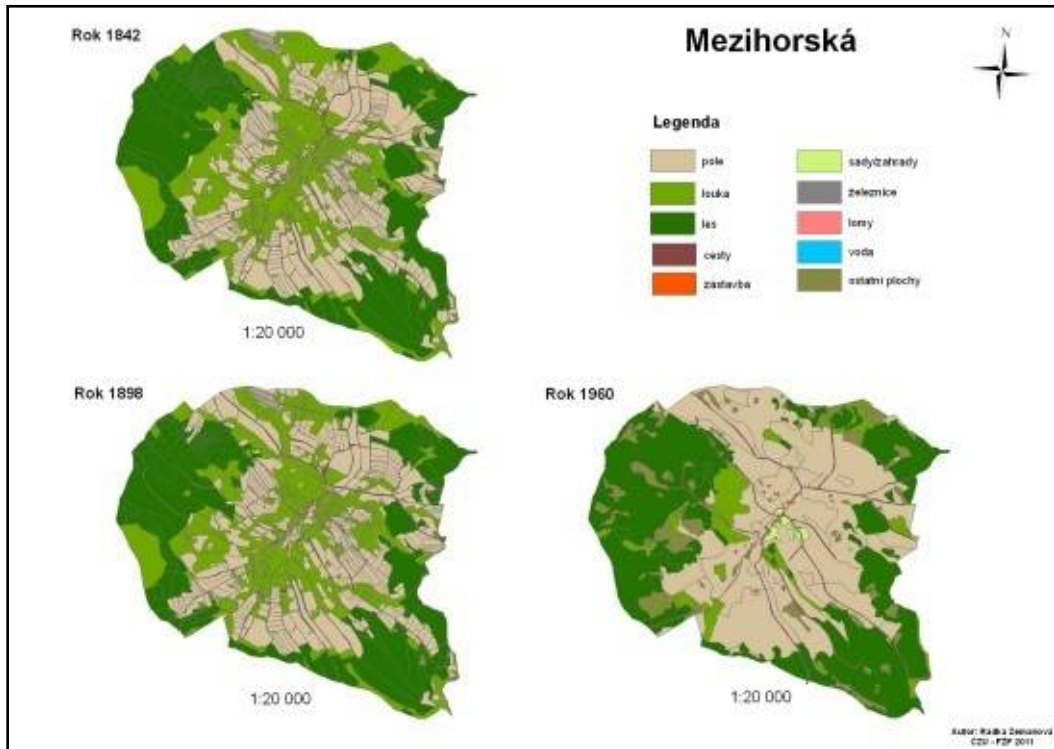

Příloha číslo 2

Mapy vývoje katastrů

Příloha číslo 3

Tabulky vývoje katastrů

Katastr	rok	pos	poř	hody	lezy	rota	ref/úřad/ly	územní	ovzr	oblastně	lezy	zemní plochy	území	hody v letech	Přiblížení celkové plochy	
Dobří Chrást	Trevízsko Město	území	15,37	0	1,31									1,31	82,7%	
		území	71,93	11,80	14,80										98,53	136,2%
	1842	území	558,77	561,96	86,40	36,53	8,65	14,25	30,11					41,84	1162,80	8,540
		poř.plochy	607	111	71	71	95	65	111						171	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
		území	71,97	99,790	14,004	0,071	1,94	0,16	1,812						0,071	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
	1842	území	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00						1,00	
		poř.plochy	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00						1,00	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
	1842	území	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00						1,00	
		poř.plochy	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00						1,00	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
území		0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001		
území		0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001		
1842	území	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00						1,00		
	poř.plochy	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00						1,00		
	území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001		
	území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001		
	území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001		

Katastr	rok	pos	poř	hody	lezy	rota	ref/úřad/ly	územní	ovzr	oblastně	lezy	zemní plochy	území	hody v letech	Přiblížení celkové plochy	
Čimelice	Trevízsko Město	území	0,53	0,53	0	1,20								1,20	227,3%	
		území	183,7	88,27	180,43	1,26	0,23	0,12	13,44					6,4	37,13	30,21
	1842	území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
	1842	území	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00						1,00	
		poř.plochy	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00						1,00	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
	1842	území	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00						1,00	
		poř.plochy	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00						1,00	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
území		0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001		
území		0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001		

Katastr	rok	pos	poř	hody	lezy	rota	ref/úřad/ly	územní	ovzr	oblastně	lezy	zemní plochy	území	hody v letech	Přiblížení celkové plochy	
Loket	Trevízsko Město	území	101,2	1,68	0,00									20,37	20,1%	
		území	177,18	223,82	85,976	31,39	15,33	12,8	22,08	3,18				3,86	188,27%	8,556
	1842	území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
	1842	území	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00						1,00	
		poř.plochy	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00						1,00	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
	1842	území	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00						1,00	
		poř.plochy	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00						1,00	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
území		0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001		
území		0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001		

Katastr	rok	pos	poř	hody	lezy	rota	ref/úřad/ly	územní	ovzr	oblastně	lezy	zemní plochy	území	hody v letech	Přiblížení celkové plochy	
Mochovské	Trevízsko Město	území	47,20	3,6	1,84									3,64	7,7%	
		území	175,18	188,54	955,3	0,95	0,66	5,3	15,84					0,83	501,86	8,386
	1842	území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
	1842	území	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00						1,00	
		poř.plochy	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00						1,00	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
	1842	území	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00						1,00	
		poř.plochy	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00						1,00	
		území	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001	
území		0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001		
území		0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001		

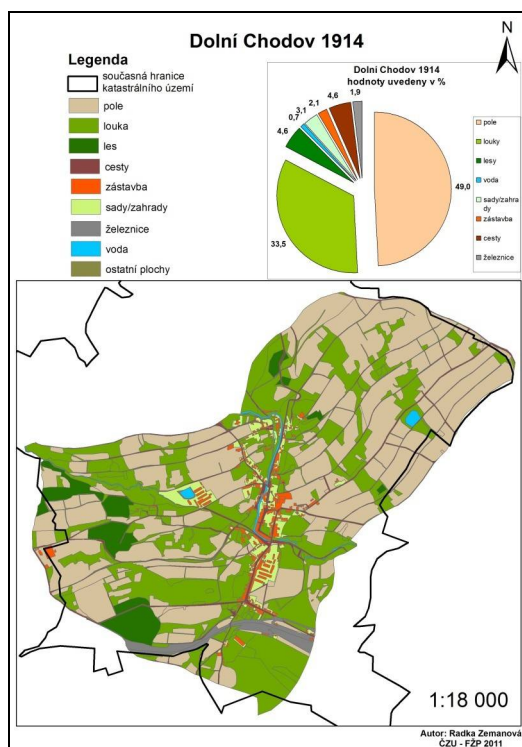
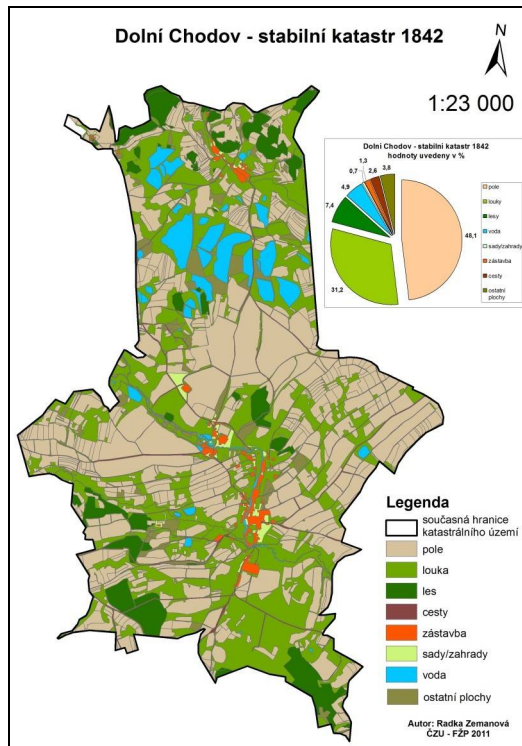

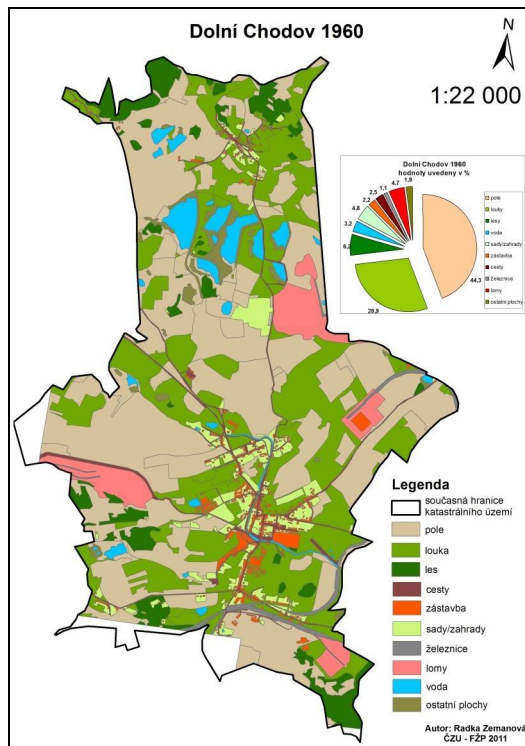
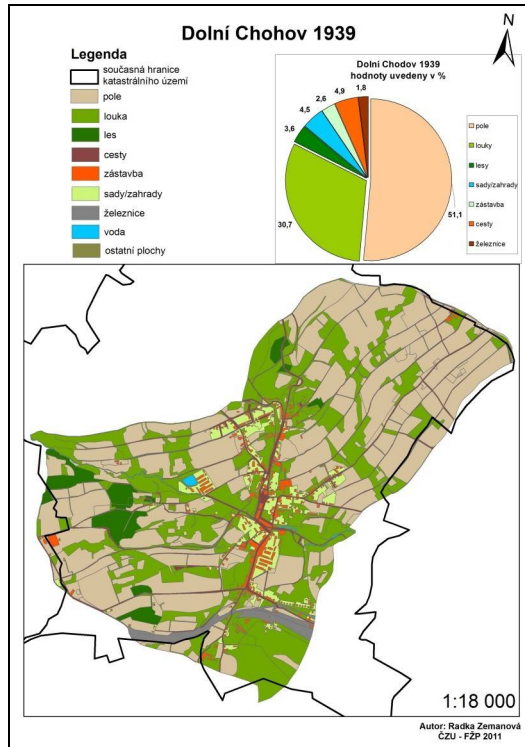
Klasa	rok	pos	pis	dobr	lec	red	red/10000 d	stavba	vez	Dobrota	lep	vevni plach	vevni stav	dobr v stavu	
Kobovake Puzki	Termin														
	M. katene														
			45,53	8,39	2,81										8,78
		sum plach	453,15	481,7	381,68	5,1	11,25	7,2	34,8					21,2	1220,33
		gubir plach	387	271	361	4	25	4	26					17	1150
	1842	sum placha	6,881	6,881	6,877	0,001	0,007	0,007	0,001	0,001					0,011
		sum placha	5,81	21,1	13,28	1,87	0,02	0,02	0,02						0,038
		gubir	0,47	1,27	0,99	0,11	0,01	0,01	0,01						0,12
		sum. sk.	0,47	0,98	0,99	0,01	0,01	0,01	0,01						0,01
		sum plach	174,88	184,57	221,21	1,88	5,67	3,3	13,58	18,67					588,48
		gubir plach	88	120	21	9	24	39	88	4					281
		sum placha	0,011	0,017	0,008	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001					0,001
		sum placha	18,15	11,432	10,382	0,742	0,74	0,11	0,11	0,11					1,1
		gubir	2,72	0,88	8,12	0,12	0,11	0,11	0,11	0,11					0,24
		sum. sk.	4,52	0,01	11,99	0,12	0,11	0,11	0,11	0,11					0,01
		sum plach	198,43	198,79	224,31	1,26	13,82	4,18	20,45	18,24	21,15				620,42
		gubir plach	97	100	34	11	48	37	59	7					291
		sum placha	0,008	0,01	0,008	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001				0,001
		sum placha	11,017	8,492	14,111	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001				0,001
		gubir	0,88	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01				0,01
		sum. sk.	0,96	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01				0,01
		sum plach	198,34	178,89	177,86	1,21	28,7	8,62	8,3	14,62	50,45	28,98			688,95
		gubir plach	4	38	18	18	32	124	7	2					78
		sum placha	1,078	0,041	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01				0,01
	sum placha	194,26	39,88	145,21	1,88	2,188	1,27	8,1	18,81	38,17				3,888	
	gubir	14,76	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01				0,01	
	sum. sk.	16,23	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01				0,01	

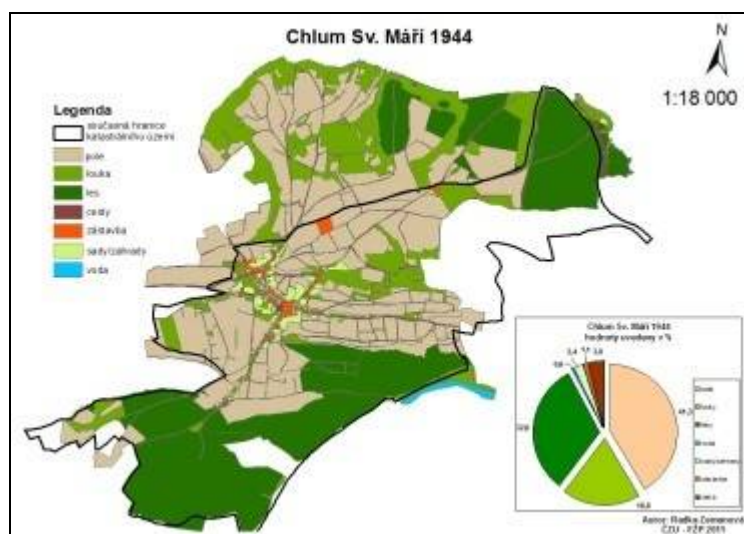
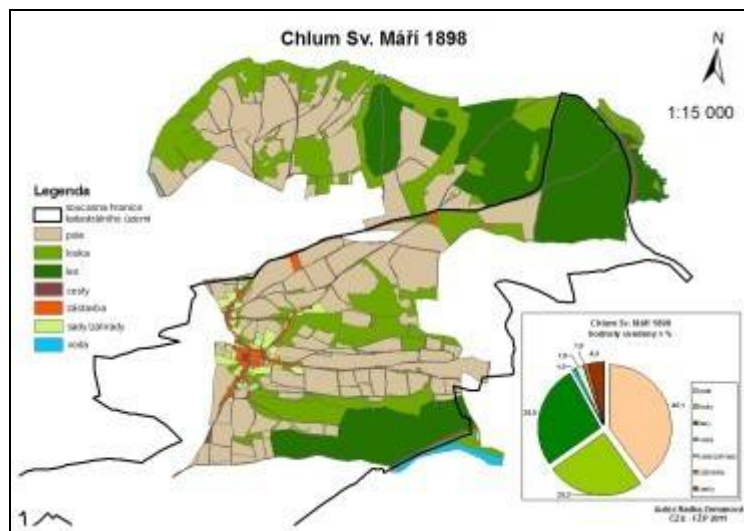
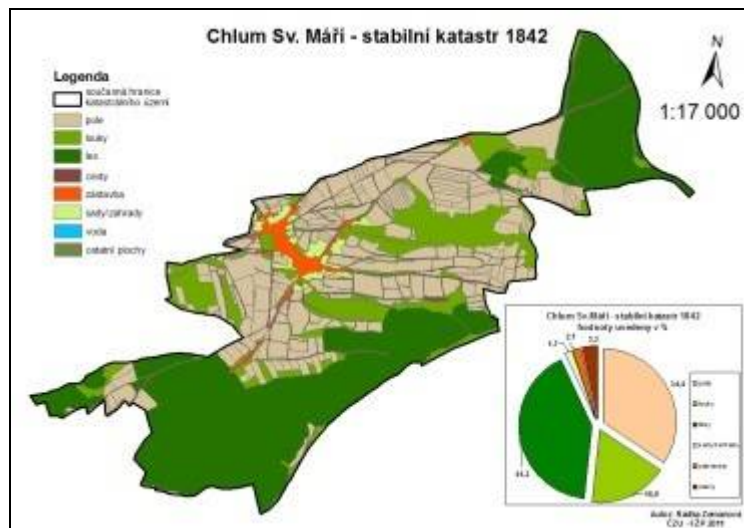
Klasa	rok	pos	pis	dobr	lec	red	red/10000 d	stavba	vez	Dobrota	lep	vevni plach	vevni stav	dobr v stavu	
Novec Soob	Termin														
	M. katene														
			78,47	5,84	0,72										0,48
		sum plach	383,19	387,73	295,86	21,98	1,47	8,16	25,95						1,67
		gubir plach	86	171	21	11	26	108	77						12
		sum placha	0,008	0,017	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001						0,001
	1842	sum placha	38,048	18,048	38,048	7,52	0,088	4,88	0,208						0,012
		gubir	0,88	3,71	10,88	0,01	0,01	0,01	0,01						0,01
		sum. sk.	1,44	0,01	20,93	0,01	0,01	0,01	0,01						0,01
		sum plach	221,27	181,78	189,38	15,1	5,37	1,15	14,18	15,58	28,58				644,52
		gubir plach	94	94	11	11	36	188	38	2					68
		sum placha	0,011	0,011	0,011	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001				0,001
		sum placha	11,078	14,071	14,071	1,29	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001				0,001
		gubir	1,62	0,98	8,11	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01				0,01
		sum. sk.	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01				0,01
		sum plach	175,26	192,34	200,84	0,82	0,88	1,11	5,15	0,108					1,26
		gubir plach	38	41	11	7	37	47	4						71
		sum placha	0,414	0,771	0,049	0,138	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001				0,001
		sum placha	11,071	11,071	107,088	1,71	1,071	0,078	0,078	0,078	0,078				0,078
		gubir	1,4	0,01	11,01	1,38	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01				0,01
		sum. sk.	0,89	0,11	11,01	1,42	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01				0,01

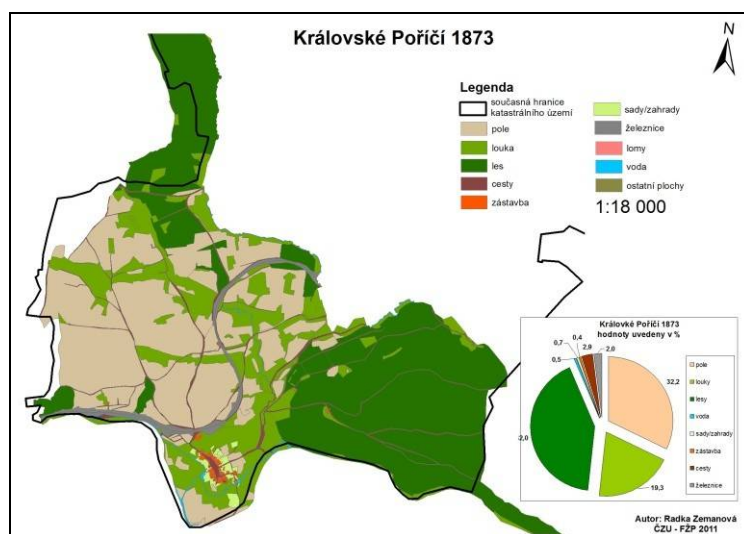
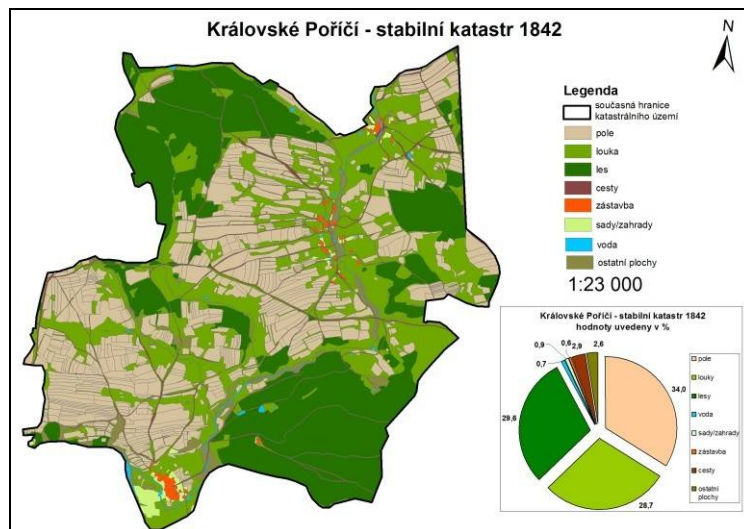
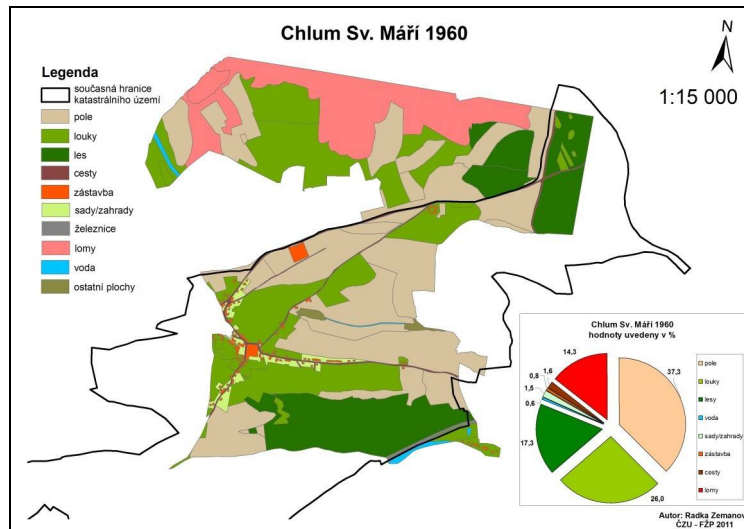
Příloha číslo 4

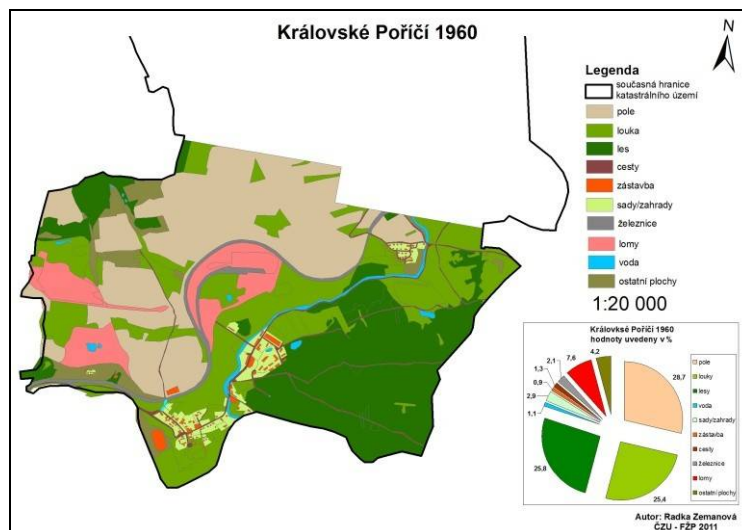
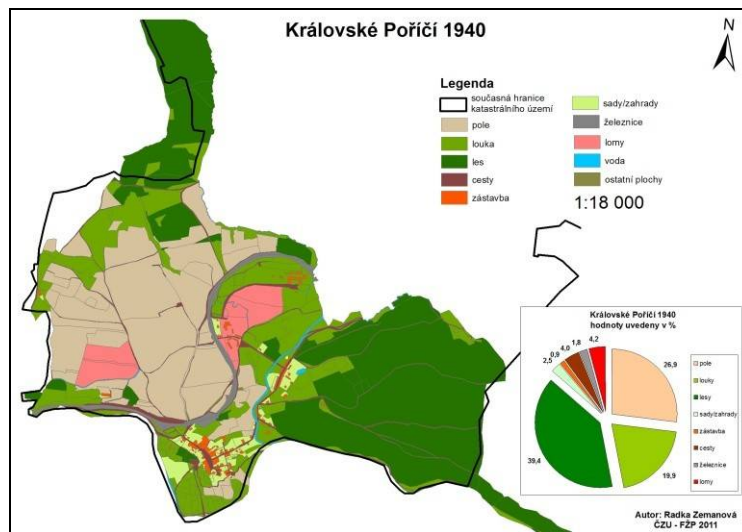
Mapy v jednotlivých časových řezech

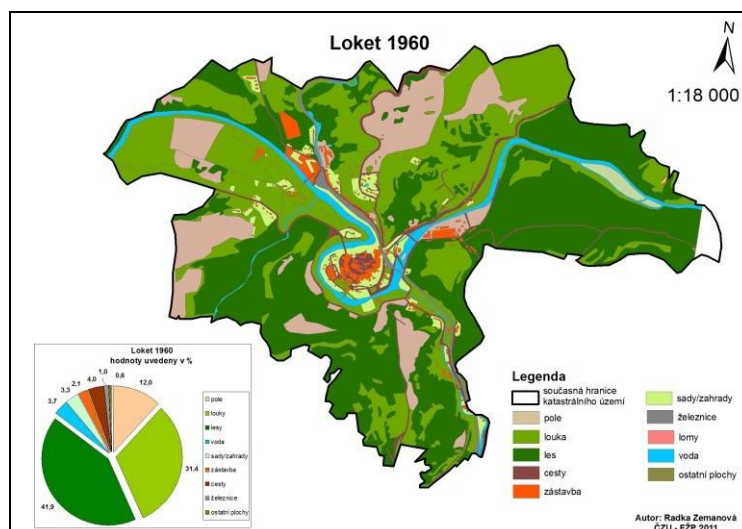
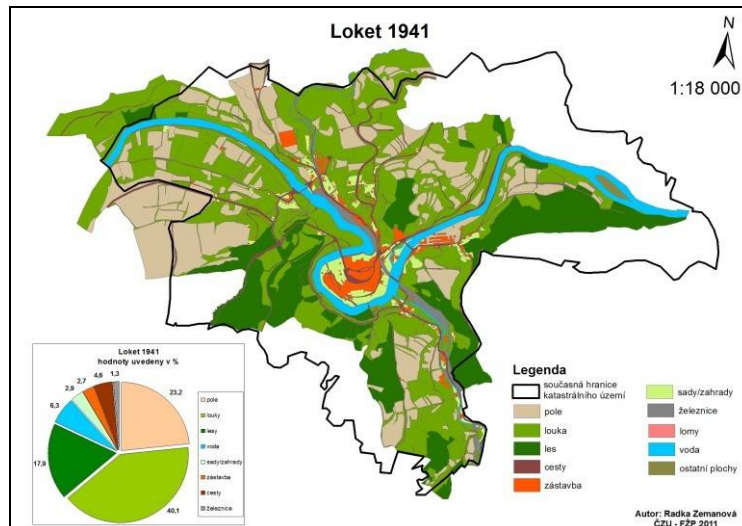
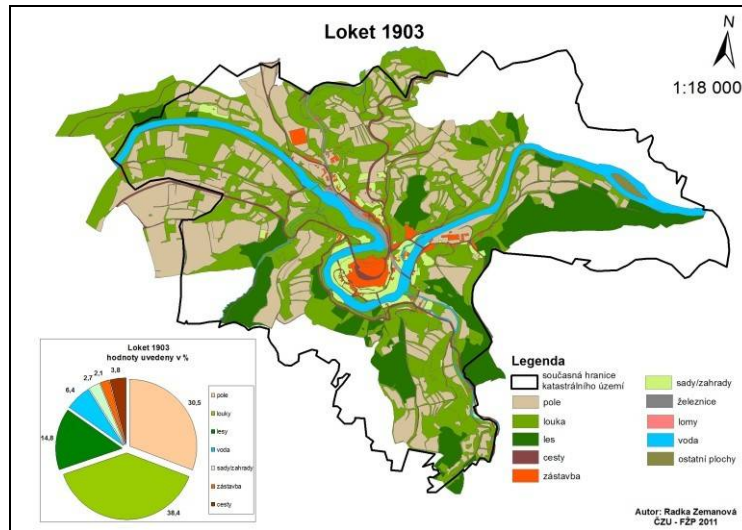

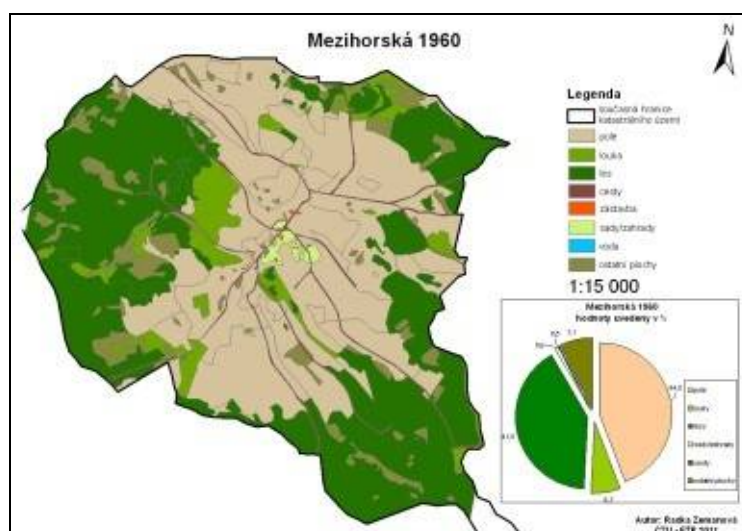
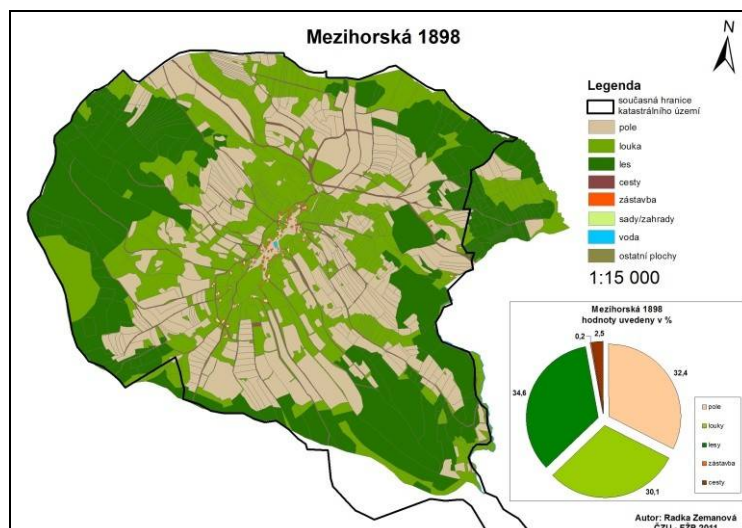
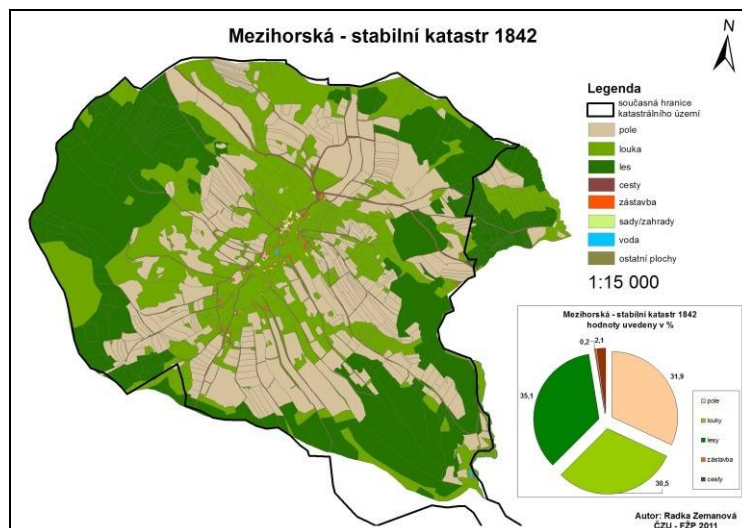

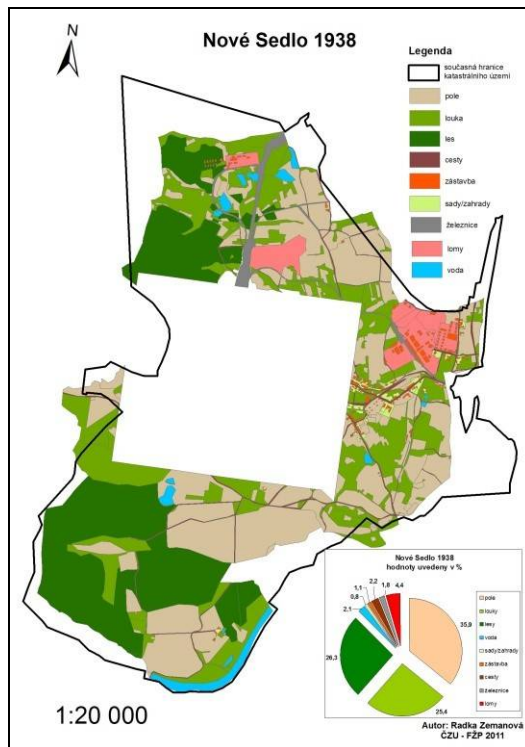
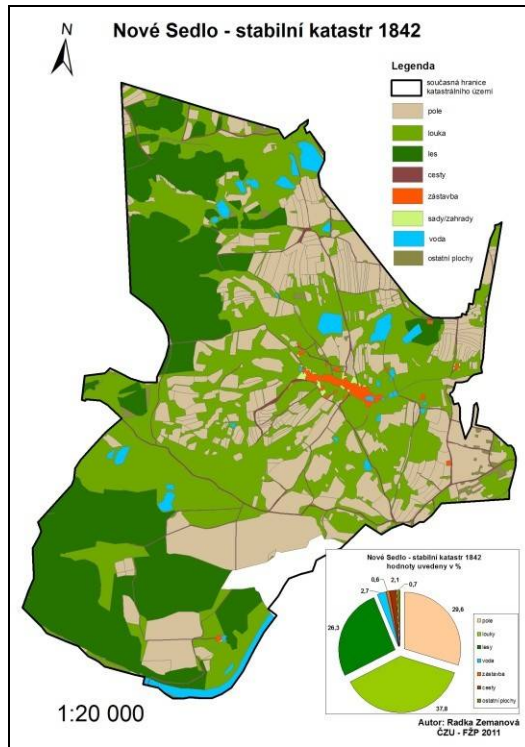

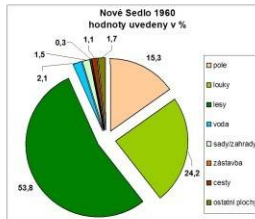

Nové Sedlo 1960

Legenda

- soušasná hranice katastrálního území
- pole
- louka
les	cesty
zástavba	sady/zahrady
voda	ostatní plochy

